

YMPÄRISTÖOPAS

Vesihuollon tukeminen

Maa- ja metsätalousministeriö Ympäristöministeriö

YMPÄRISTÖOPAS

Vesihuollon tukeminen

2009

Maa- ja metsätalousministeriö Ympäristöministeriö

YMPÄRISTÖOPAS

Taitto: Päivi Niemelä, Lounais-Suomen ympäristökeskus
Kansikuva: Petri Riikonen, Lounais-Suomen ympäristökeskus

Julkaisu on saatavana myös internetistä:
www.ymparisto.fi/los/julkaisut

Edita Prima Oy, Helsinki 2009

ISBN 978-952-11-3320-6 (nid.)
ISBN 978-952-11-3321-3 (PDF)
ISSN 1238-8602 (pain.)
ISSN 1796-167X (verkkokj.)

ESIPUHE

Valtio tukee yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteitä vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004, vesihuollon tukilaki, VHTL) nojalla ja tarkoitukseen valtion talousarvioissa myönnettävien harkinnanvaraisten määrärahojen puitteissa. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö ohjaavat tukemiseen liittyvissä asioissa alueellisia ympäristökeskuksia, jotka vastaavat tukemisesta toimivaltaisina viranomaisina.

Lounais-Suomen ympäristökeskus on valmistellut tämän oppaan yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja toisten alueellisten ympäristökeskusten kanssa. Oppaaseen on pyritty sisällyttämään kattavasti vesihuollon tukemiseen liittyvät keskeiset linjaukset ja periaatteet. Tarkoituksena on, että kukin alueellinen ympäristökeskus täsmentää niitä tarpeen mukaan alueensa erityispiirteet huomioon ottaen.

Valtiontalouden tarkastusvirasto suoritti vuonna 2003 vesihuollon tukemista koskeneen tarkastuksen (tarkastuskertomus 53/2003). Tarkastusviraston kannanotoissa kiinnitettiin huomiota mm. ministeriöiden alueellisille ympäristökeskuksille antamien harkintaa tarkentavien ohjeiden vähäisyyteen ja tästä aiheutuneeseen hakijoiden joutumiseen eriarvoiseen asemaan maan eri osissa. Myös päätösten asianmukaiseen ja riittävään perustelemiseen kiinnitettiin huomiota.

Tämän oppaan tarkoituksena on yhtenäistää vesihuollon tukemisen perusteita, lisätä läpinäkyvyyttä, sekä varmistaa tuen hyvä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Oppaan tarkoituksena on myös edistää tuen hakijoiden yhdenvertaista kohtelua. Oppaassa esitetään kriteerit ja painotukset tuen suuntaamiselle ja kohdentamiselle.

Opas noudattaa rakenteeltaan pääpiirteittäin lakia vesihuollon tukemisesta. Siinä on kuitenkin vesihuoltoavustusten ja valtion vesihuoltotöiden lisäksi käsitelty muitakin valtion edistämistoimia vesihuollon kehittämiseksi. Oppaassa keskitytään tuen myöntämiseen ja tuettavien hankkeiden valintaan liittyviin kysymyksiin. Itse tukemisprosesseja ei tässä oppaassa käsitellä, sillä ne on kuvattu ympäristöhallinnon laatuja järjestelmätöissä.

Opas on tarkoitettu ensisijaisesti alueellisissa ympäristökeskuksissa vesihuollon tukiasioita käsittelevien henkilöiden käyttöön. Siitä on hyötyä myös muille tukea myöntäville tahoille, kuten työvoima- ja elinkeinokeskuksille, sekä tuen hakijoille. Oppaassa käsitellään tarkemmin vain niitä kansallisia tukia, joiden myöntäminen kuuluu alueellisten ympäristökeskusten toimivaltaan.

SISÄLLYS

Esipuhe.....	3
1 Valtion vesihuoltotuen tavoitteet	7
Vesihuollon järjestämisvastuu ja vesihuollosta huolehtiminen	7
Vesihuollon maksut ja tukeminen.....	8
Vesihuollon kestävyden varmistaminen.....	8
Maankäytön huomioon ottaminen	10
2 Tukimuodot	12
3 Tuettavat toimenpiteet ja tuensaajat	14
Tuettavat toimenpiteet	14
Tuensaajat	17
4 Vesihuollon tukemisen yleiset edellytykset.....	19
Taloudelliset, terveydelliset ja ympäristönsuojelulliset edellytykset.....	19
Suunnitelma.....	20
Vedenhankinta ja jätevesihuolto kokonaisuutena	21
Toimenpiteen kustannukset.....	21
5 Vesihuoltoavustukset	23
Vesihuoltoavustusten rooli vesihuollon tukemisessa	23
Tukemisen kriteerit.....	23
Kiinteistön omistajalle tai haltijalle myönnettävä vesihuoltoavustus.....	24
Hyväksyttävät kustannukset	25
Avustuksen osuus hankkeen kustannuksista	26
Avustushakemus.....	26
Avustuspäätökset ja niiden perustelu.....	28
6 Valtion työt	29
Valtion töiden rooli vesihuollon tukemisessa.....	29
Tuen määrä	30
Hyväksyttävät kustannukset	30
Sopimus valtion työstä	31
7 Vesihuollon kehittäminen	32
Vesihuollon alueellinen kehittäminen	32
Pohjavesiselvitykset.....	33
8 Muut tukimahdollisuudet.....	35

9	Oppaan käyttö	36
10	Käytön seuranta ja päivitys	37
	Liite 1. Laki vesihuollon tukemisesta 20.7.2004/686	38
	Liite 2. Valtion tuella toteutetun vesihuoltohankkeen luovuttamisesta toiselle vesihuoltolaitokselle	42
	Kuvailulehdet	45

1 Valtion vesihuoltotuen tavoitteet

Vesihuollon maksujen tulee vesihuoltolain (119/2001, VHL) mukaan olla sellaiset, että ne pitkällä aikavälillä kattavat vesihuoltolaitosten investoinnit sekä käyttö- ja ylläpito-kustannukset. Laki sallii kuitenkin vesihuollon tukemisen julkisista varoista. Sallimisen tarkoituksena on ensisijaisesti tukea kohtuullisuus- ja tasapuolisuusvaatimuksen sekä vesihuollon tukemisesta annetussa laissakin todetun yleisen edun toteuttamista. Valtio tukee yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteitä valtion talousarviossa myönnettävien harkinnanvaraisten määrärahojen puitteissa.

Vesihuollon edistämiseksi ja tukemisessa toimivaltaisia viranomaisia ovat alueelliset ympäristökeskukset. Ne antavat asiantuntija-apua, lausuntoja, myöntävät vesihuollon tukemiseen tarkoitettuja avustuksia, tekevät valtion vesihuoltotöitä, osallistuvat vesihuollon alueellisten yleissuunnitelmien ja pohjavesiselvitysten laadintaan yhdessä kuntien kanssa ja tekevät muita yhteistyöhankkeita vesihuollon edistämiseksi. Alueelliset ympäristökeskukset toimivat myös vesihuoltolain mukaisina valvontaviranomaisina toimialallaan ja valvovat erityisesti kunnan toimintaa vesihuollon kehittämisessä ja järjestämisessä.

Vesihuollon järjestämisvastuu ja vesihuollosta huolehtiminen

Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun. (VHL 5 §). Jos suurehkon asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt sitä vaativat, kunnan tulee huolehtia siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin tarvetta vastaavan vesihuoltolaitoksen perustamiseksi, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen laajentamiseksi tai muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saatavuuden turvaamiseksi. (VHL 6 §). Kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. (VHL 8 §).

Vesihuoltolaitos huolehtii toiminta-alueellaan vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti 8 §:ssä tarkoitetun toiminta-alueen hyväksymispäätöksen mukaisesti. (VHL 9§)

Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta sen mukaan kuin laissa säädetään. (VHL 6 §)

Vesihuoltolain mukaan vastuu vesihuollon yleisestä kehittämisestä ja järjestämisestä on kunnalla. Varsinaisista vesihuollon palveluista huolehtii vesihuoltolaitos, joka vastaa vesihuoltopalveluista sille vahvistetulla toiminta-alueella.

Vesihuollon maksut ja tukeminen

Vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. (VHL 18 §).

Laki edellyttää vesihuoltotoiminnalta kustannuskattavuutta eli käytännössä vesihuoltolaitokset toimivat omavaraisesti kattaan maksutuloillaan laitoksen käytön ja ylläpidon saneeraukset mukaan luettuina. Myös investoinnit tulisi pystyä kattamaan maksuilla. Tällä hetkellä tämä vesihuoltolain vaatimus toteutuu vain osalla Suomen vesihuoltolaitoksista. Vesihuoltolaitosten yhdistymisten arvioidaan parantavan kustannuskattavuuden toteutumisen edellytyksiä.

Vesihuoltoa voidaan tukea kunnan, valtion ja Euroopan yhteisön varoista. Tuki on otettava huomioon kustannuksia 1 momentin mukaisesti katettaessa. Vesihuollon tukemisesta on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään (VHL 18 §).

Valtio voi tukea vesihuoltoinvestointeja. Vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisesti valtion tukitoimilla tuetaan alueellisen vesihuoltoyhteistyön aikaansaamista, vesihuollon turvaamista erityistilanteissa, vesihuollon aikaansaamista maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla sekä pinta- ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemistä taikka niiden tilan parantamista. Tuetun toimenpiteen on palveltava siis ainakin yhtä näistä tarkoituseristä. Tämän keskeisen periaatteen huomioon ottaminen korostuu myös tässä oppaassa.

Valtio myöntää vesihuollolle tukea vuosittain valtion talousarvioon otettavien määrärahojen puitteissa. Tuet ovat harkinnanvaraisia ja kertaluonteisia, ja ne kohdennetaan tukilain mukaisiin toimenpiteisiin. Valtio suuntaa tukea sellaisiin pitkällä aikavälillä

kestäviin vesihuoltohankkeisiin, jotka eivät toteutuisi vesihuoltoa edistävän viranomaisen toivomalla tavalla ilman rahoitustukea. Alueiden erilaisista tarpeista riippuen ympäristökeskusten tukikriteerit ja prioriteetit voivat poiketa jonkin verran toisistaan. Painotukset voivat olla erilaisia myös eri vuosina, sillä jonkin tavoitteen painoarvo saattaa vähentyä vesihuoltopalvelujen kehittyessä tavoitteen mukaiseksi. Olosuhteet voivat myös muuttua.

Valtion tuen ulkopuolelle jäävät vesihuoltolaitoksen tavanomaiseen vesihuollosta huolehtimiseen tarvittavat investoinnit sekä kokonaisuudessaan vesihuoltolaitoksen käyttö-, kunnossapito- ja peruskorjaustoiminta, joka tulee kaikissa tapauksissa kattaa toiminnasta saatavin maksuin.

Vesihuollon kestävyden varmistaminen

Vesihuollon pitkäjänteisen edistämisen ja tukemisen päämääränä ovat yhdyskuntien tarpeita vastaavat kestävät vesihuoltopalvelut. Vesihuoltopalvelujen voidaan katsoa olevan kestävällä pohjalla, kun ne ovat:

- **Turvallisia ja toimintavarmoja:**
Järjestelmät ovat teknisesti toimintavarmoja ja ne täyttävät entistä tiukemmat terveys- ja turvallisuusvaatimukset. Myös erityistilanteiden kuten tulvien, kuivuuskausien ja onnettomuuksien sekä erilaisten häiriöiden aikaiset palvelut pystytään turvaamaan.
- **Sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaisia:**
Palvelut täyttävät asiakkaiden muuttuvat tarpeet sekä edistävät kestävästä yhdyskunta- ja aluekehitystä. Myös asiakkaat ymmärtävät roolinsa vesihuollon toimijoina ja käyttävät vesihuoltopalveluita kestävällä tavalla.

- **Ympäristöllisesti kestäviä:**
Sekä raakaveden oton ja vedenkäsitte-
lyn että jätevesien käsittelyn ja purun
ratkaisut ovat ympäristön kannalta
kestäviä ja niitä kehitetään ympäristö-
vaatimuksia vastaaviksi. Järjestelmien
kehittämisessä varaudutaan myös
ilmastomuutoksen vaikutuksiin.
- **Taloudellisesti tehokkaita ja kestäviä:**
Vesihuoltolaitosten rahoitus on var-
malla pohjalla ja mahdollistaa laitosten
pitkäjänteisen ylläpidon ja kehittämi-
sen. Palveluiden kustannus-laatusuhde
on asiakkaan kannalta hyvä ja vesi-
huoltomaksujen kustannusvastaavuus
läpinäkyvää.
- **Joustavia:**
Hyvät vesihuoltopalvelut voidaan tur-
vata ja järjestää tarkoituksenmukaisesti
myös väestömäärän ja yhdyskuntara-
kenteen muutostilanteissa.
- **Hyvin johdettuja ja resursoituja:**
Vesihuoltolaitosten asiakas- ja omista-
jaohjaus on avointa ja tehokasta, laitos-
ten sisäinen johtaminen on ammatti-
maista ja laitosten henkilöstöresurssit
ovat riittävät tehokkaan ja luotettavan
palvelun turvaamiseksi.

(Ks. Paul Silfverberg: Vesihuollon kehittämi-
sen suuntaviivoja, Vesi- ja viemärlaitosyhdis-
tyksen monistesarja Nro 20, Helsinki 2007)

Vesihuoltopalvelujen laadun ja turvallisuus-
kannalta tärkeä pyrkimys on laitosten
yhdistäminen laajemmiksi seudullisiksi vesi-
huoltolaitoksiksi. Nykyisin vesihuoltolai-
toksista lukumääräisesti suurin osa on melko
pieniä ja moni toimii vain yhden vesilähteen
varassa. Järjestelmät olisi tarkoituksenmu-
kaista saattaa sellaisiksi, että käytössä on useita
vesilähteitä ja jätevedenkäsittely toteute-
taan suuremmissa yksiköissä. Suuret laitokset
pystyvät yleensä pieniä paremmin kattamaan
suunnitelmallisen varautumisen saneerauk-
siin, asianmukaisen toimintavalmiuden eri-
tyistilanteissa sekä riittävät voimavarat toi-
minnan kehittämiseen ja asiantuntevan hen-
kilöstön palkkaamiseen tai palvelujen ostoon.
Laitosten tulee kyetä hallitsemaan itsenäisesti
omaa talouttaan myös ilman kunnan subven-
tioita. Myös tälle kehitykselle pyritään luo-
maan edellytyksiä valtion tukipolitiikalla.

Vesihuoltolaitoksen toimintaedellytykset

Vesihuoltolaitokselta (jo toimivalta ja uudelta) edellytetään, että seuraavat kriteerit täyttyvät:

- *Laitos on hyvin järjestäytyneyt ja toimiva ja sen talous hoidettu asianmukaisesti. Tämä arvioidaan lähinnä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä uuden laitoksen osalta liittijämäärien ja taloudellisen suunnitelman perusteella.*
- *Laitoksella on kestävä toiminnalliset edellytykset (pysyvä ammattitaitoinen henkilökunta tai esim. sopimus liittymisestä suurempaan vesihuoltolaitokseen tai ammattimaisen huollon ostopalvelun käyttäminen).*

Vesihuoltolain mukaisen toiminta-alueen hyväksyminen selvittää vesihuoltolaitoksen velvollisuudet ja oikeudet. Kuitenkin pidätyvyys toiminta-alueiden laajentamisessa on vaikuttanut siihen, että taajamien läheisillä melko tiiviilläkin haja-asutusalueilla vesihuoltoverkoston laajeneminen on usein tarpeeseen nähden liian hidasta ja saattaa sen vuoksi jäädä asukkaiden omatoimisuuden varaan. Valtion tuki on perusteltua, jos verkoston ulottaminen tällaiselle alueelle on pitkällä aikavälillä kestävä ratkaisu, mutta investointivaiheessa asukkaille kohtuuton.

Ensisijaisesti tulisi pyrkiä avustuskohteen läheisyydessä jo toimivan vesihuoltolaitoksen verkoston laajennuksiin. Uuden, alueella jo toimivaan vesihuoltolaitokseen tukeutuvan vesihuoltolaitoksen (yleensä vesihuolto-osuuskunnan) perustaminen tulee nähdä toissijaisena ja määräaikaisena ratkaisuna. Jos siihen päädytään, tulisi jo ennen hankkeen toteuttamista sopia yhtymän ja vesihuoltolaitoksen kesken menettelyistä myöhemmälle yhdistymiselle.

Laitosten yhdistymistarpeen ohella on syytä painottaa edelleen myös tarvetta laitosten väliseen yhteistyöhön varsinkin erityistilanteiden varalta eli varayhteyksiä laitosten välille on edelleen vahvistettava. (ks. ”Vesihuollon erityistilannetyöryhmän loppuraportti, työryhmämuistio MMM 2005:7)

Viemäroinnin tukeminen on tarpeellista varsinkin alueilla, joilla voidaan ehkäistä pohja- tai pintavesien huomattavaa pilaantumiseriskiä ja vähentää jo aiheutuneita haittavaikutuksia. Viemäroinnin tukeminen on perusteltua myös, jos sen avulla voidaan nopeuttaa taloudellisesti ja ympäristönsuojelullisesti järkevien hankkeiden toteuttamista ja näin välttää lyhytaikaisiksi jääviä investointeja kiinteistökohtaisiin ratkaisuihin.

Maankäytön huomioon ottaminen

Kestävän yhdyskuntarakenteen edistäminen on olennaista vesihuollon tukemisessa. Vesihuollollisten tavoitteiden ohella on otettava huomioon kestävä maankäytön tavoitteet. Vesihuollon kehittämisen tavoitteet ja maankäytön suunnitelmat tulee sovittaa yhteen sekä aluetason suunnittelussa että vesihuoltolain mukaisissa kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmissa. Niitä voidaan käsitellä myös maankäyttö- ja rakennuslain 8 §:n mukaisissa kunnan ja alueellisen ympäristökeskuksen kesken käytävissä kehittämiskeskusteluissa. Tarkoituksena on, että kunnan vesihuollon kehittämissuunnittelu kytkeytyy maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen suunnittelujärjestelmään, jota se hyödyntää ja täydentää. Kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä, millä alueilla ja milloin kunnan vastuu vesihuollon kehittämisestä ja järjestämisestä toteutuu.

Tuettaessa nykyisten vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden ulkopuolella sijaitsevien haja-asutusalueiden vesihuoltoa, on varmistettava siitä, että tuettava hanke palvelee kunnassa hyväksytyjä maankäytön tavoitteita. Tuen myöntäjän tehtävänä on tarkistaa, että suunniteltu hanke vastaa kehittämissuunnitelmissa esitettyjä tavoitteita kunnan vesihuollon kehittämisestä. Käytännössä kehittämissuunnitelman lisäksi on syytä tarkistaa kunnan kaavoitustilanne ja selvittää, mikä on ollut suunnittelualueen väestönkehitys eli lisääntykö vai väheneekö asutus ja onko alueelle suunniteltu kunnassa lisärakentamista.

Valtion tuki on tarkoituksenmukaista suunnata olemassa olevan pysyvän asutuksen vesihuollon ongelmien ratkaisuun. Esimerkiksi kasvavien kaupunkiseutujen tiivistyvien lievealueiden investoinnit eivät yleensä tarvitse tukea, vaan investoinnit voidaan kattaa maksuilla. Toisaalta tukemisessa on harkittava myös hankkeen koko elinkaarta. Tämän vuoksi tukea ei ole tarkoituksenmukaista

myöntää alueille, joilla vesihuoltoverkostojen ylläpidon arvioidaan käyvän asiakkaille kohtuuttoman raskaaksi tai jopa mahdottomaksi väestön harvetessa.

Rakennettaessa vesijohto- ja viemäriverkostoja nykyisille haja-asutusalueille on otettava huomioon kunnan suunnitelmat maankäytön kehittämisestä. Vesihuoltoverkostojen rakentaminen ei saa ohjata suunnittelemtoman haja-asutuksen lisääntymiseen kaupunkiseutujen lievealueille, vaan ratkaisujen tulee tukea yhdyskuntarakenteen eheytymistä ja tiivistymistä. Myöskään verkostojen mitoituksella ei tule estää asutuksen tiivistymistä ja siten kustannustehokkaampia vesihuoltopalveluja tulevaisuudessa. Hyvin integroidulla maankäytön ja vesihuollon suunnittelulla voidaan parhaimmillaan edistää elinvoimaisten kylien muodostumista haja-asutuksen suunnittelemtoman pirstoutumisen sijasta.

2 Tukimuodot

Vesihuollon tukemisesta annettu laki (686/2004) tuli voimaan 1.1.2005. Sen nojalla valtio voi valtion talousarvioon myönnettyjen harkinnanvaraisten määrärahojen kautta tukea vesihuoltoa myöntämällä avustusta toimenpiteen toteuttamiseen tai tekemällä hanke valtion työnä.

Vesihuollon tukemisesta annettua lakia sovelletaan myös myönnettäessä vesihuoltoavustuksia Euroopan yhteisön rakennerahastoista tai muista Euroopan yhteisön varoista, jollei muutoin toisin säädetä. Vesihuoltotoimenpiteisiin voidaan joissakin tapauksissa myöntää EU-rahoitusta muun muassa maaseutuelinkeinojen rahoituslain nojalla. Lisäksi vesihuoltotoimenpiteitä voidaan eräissä tapauksissa tukea esimerkiksi työllisyysvaroista.

Jäljempänä luvuissa 4-9 on käsitelty tukilain keskeisiä säädöksiä sekä niitä perusteita ja kriteereitä, joita sovelletaan pyrittäessä varmistamaan mahdollisimman hyvä yhteiskunnallinen vaikuttavuus tuen suuntaamisessa sekä yksittäisissä tukiratkaisuissa. Laki vesihuollon tukemisesta on kokonaisuudessaan liitteenä 1.

Lain 2 §:n mukaan:

Vesihuoltotoimenpidettä voidaan tukea myöntämällä sitä varten avustusta (vesihuoltoavustus) tai toteuttamalla toimenpide valtion työnä.

Lähivuosina vesihuoltoavustuksia suunnataan erityisesti hankkeisiin, jotka palvelevat maaseutuyhdyskuntia ja haja-asutusalueita. Avustuksilla edistetään samalla vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen ulkopuolisten alueiden talousjätevesien käsittelystä annetun asetuksen (542/2003) toimeenpanoa. Avustuksia suunnataan kustannustehokkaiisiin hankkeisiin, joilla haja-asutusalueita saatetaan vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen piiriin. Vesihuoltoavustusten suuntaamisessa painotetaan myös hankkeita, jotka palvelevat vesihuollon erityistilanteisiin varautumista tai jotka ovat terveydellisistä tai ympäristönsuojelullisista syistä erityisen tarpeellisia. Valtion vesihuoltotyönä toteutetaan erityisesti sellaisia kuntien ja merkittävien taajamien välisiä yhdysvesijohtoja ja siirtoviemäreitä, joilla edistetään alueellista yhteistoimintaa ja parannetaan vesihuollon toimintavarmuutta myös erityistilanteissa. Näitä tavoitteita palveleville hankkeille tuleva tuki voidaan ao. tukimäärärahojen käyttöperusteista riippuen myöntää myös avustuksena.

Yksittäiset kiinteistöt voivat hyödyntää kotitalousvähennystä ja valtion asunorahaston avustusta teettäessään vesihuollon parantamistoimenpiteitä. Nämä tukimuodot eivät perustu vesihuollon tukilakiin ja niitä koskevat omat säännöksensä (ks. s. 35).

Vesihuollon tukilain soveltamisen lisäksi on vesihuollon tukea myönnettäessä noudatettava valtionavustuslain (688/2001) säädöksiä.

Jos tuensaaja ei ole oikeutettu saatuun tukeen, tulee sen palauttaa virheellisesti saatu tuki tai se tulee periä takaisin valtionavustuslain 5 luvun mukaisesti. Säännöksiä ja ehtoja tuen takaisin perinnästä voi lisäksi olla eri rahoituslähteiden ehdoissa, avustuspäätöksissä tai sopimuksissa valtion töistä. Tuen takaisinperintää on käsitelty tarkemmin liitteessä 2.

3 Tuettavat toimenpiteet ja tuensaajat

Tuettavat toimenpiteet

Lain 3 §:n 1 momentin mukaisesti:

Vesihuoltotoimenpiteellä tarkoitetaan tässä laissa toimenpidettä, joka palvelee asutuksen tai siihen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vedenhankintaa eli veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä mukaan lukien käsittelyn yhteydessä syntyvän lietteen käsittely ja hyväksikäyttö.

Talousvedellä tarkoitetaan säädöksessä yhdenmukaisesti vesihuoltolain (119/2001) kanssa ihmisten käyttöön tarkoitettua vettä sen mukaan kuin siitä terveydensuojelulaisessa (763/1994) säädetään. Jätevesien käsittely kattaa myös sen yhteydessä syntyvän lietteen käsittelyn ja jatkokäytön. Vesihuoltolain mukaisesta vesihuollon määritelmästä poiketen tuettavat vesihuoltotoimenpiteet eivät kuitenkaan kata huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista ja käsittelyä palvelevia toimenpiteitä.

Asutukseen rinnastettava elinkeino- ja vapaa-ajantoiminta tarkoittaa samoin kuin vesihuoltolaissa sellaista elinkeino- ja vapaa-ajantoimintaa, joka talousvesihuollon tarpeiden sekä jätevesihuollolle asetettävien vaatimusten kannalta rinnastuu asutukseen. Tällaisesta elinkeinotoiminnasta on VHL 2 §:n osalta käytetty esimerkkinä meijereitä ja teu-

rastamoita, joiden lisäksi määritelmän piiriin voivat kuulua ainakin maaseutuyritykset kuten karjatilat ja maaseutumatkailuyritykset. Asutukseen rinnastuvia toimintoja ovat lisäksi esimerkiksi koulut ja terveyskeskukset.

Jos elinkeinotoiminta vesihuollon tarpeiden puolesta rinnastuu pikemminkin teolliseen toimintaan kuin asutukseen tai on puhtaasti vapaa-ajan toimintaan tai matkailuun kohdistuvaa yritystoimintaa (lomakylä, leirikeskus tms), sitä palvelevia vesihuoltotoimenpiteitä ei voida tukea vesihuollon tukemisesta annetun lain nojalla. Tällainen elinkeinotoiminta voi luonnollisesti hyötyä tuettavista toimenpiteistä, jos se on liittynyt tai liittyy yhdyskuntia palvelevan vesihuollon piiriin.

Lain 3 §:n toisen momentin mukaan tukea voidaan myöntää vesihuoltotoimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on:

1) alueellisen yhteistyön aikaansaaminen vesihuollossa;

Hankkeessa tulee olla mukana vähintään kaksi kuntaa ja/tai vesihuoltolaitosta.

Alueellisen yhteistyön aikaansaamiseksi tuettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Useaa vesihuoltolaitosta palvelevan veden hankintalähteen käyttöönotto
- Vesihuoltolaitosten verkostoja yhdistävien siirtolinjojen rakentaminen (ml. välttyminen pienten puhdistamojen epätarkoituksenmukaisilta uusimisilta)
- Toiminnallisesti yhtenäisen seudullisen verkoston aikaansaaminen
- Siirto- ja yhdyslinjat edellytysten luomiseksi vesihuoltolaitosten yhdistymiselle
- Ylikunnalliset jätevedenpuhdistamot ja lietteenkäsittelylaitokset

2) vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa;

Erityistilanteilla tarkoitetaan normaaliolojen erityistilanteita, häiriötilanteita ja valmiuslaisissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Tavoitteena on saavuttaa tilanne, jossa vesihuoltolaitoksilla on käytettävissä riittävä varavedenottomahdollisuus silloin, kun päävedenottamo ei voida käyttää. Ensisijaisesti huomio kohdistetaan suuriin laitoksiin, joilla tässä yhteydessä tarkoitetaan yli 5 000 asukasta palvelevia laitoksia.

Vesihuoltolaitosten erityistilanteisiin varautumisen tasoa mitataan varmuusluokituksella, joka perustuu vesihuollon erityistilannetyöryhmän ehdotukseen vuodelta 2005. Luokitus kuvaa vesihuoltolaitosten raakavedensaannin toimintavarmuutta. (Ks. Hannu Vikman ja Anna Arosilta: Vesihuollon erityistilanteet ja niihin varautuminen, Ympäristöopas 128, Helsinki 2006)

Jos valtion tuella otetaan käyttöön uusia vesilähteitä vesihuoltolaitoksen varmuusluokan parantamiseksi ja samalla siirrytään pintavedestä pohjaveden käyttöön, tulee varmis-

tua siitä, että varmuusluokitus ei muutosten seurauksena heikkene. Tämän vuoksi vanha ottamo on syytä jättää varavesilähteeksi toimintavalmiuteen tai aktiivikäyttöön, jos toimintavarmuutta ei kyetä riittävässä määrin turvaamaan pohjavesilähteiden avulla. Tämä vaatimus tulee tarpeen mukaan sisällyttää avustuspäätöksen tai valtion vesihuoltotyösopimuksen ehtoihin.

Verkostojen yhdistämiseen perustuvi- en lisävesilähteiden osalta on sopimuksin varmistuttava siitä, että tavoitteena olevan varmuuden edellyttämä vesimäärä saadaan erityistilanteessa käyttöön. Erityistilanteiden edellyttämien vesimäärien siirtäminen on otettava huomioon siirtolinjojen ja asianomisten verkostonosien mitoituksessa.

Vesihuollon turvaamiseksi erityistilanteissa tuettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Vedensiirtoyhteydet, joiden avulla siirtoyhteyksien vaikutuspiirissä olevien vesihuoltolaitosten tai laitoksen varmuusluokka saadaan nostetuksi tavoitteen mukaiselle tasolle tai saadaan lisävesilähteitä käyttöön normaalien käyttötilanteiden lisäksi myös erityistilanteissa
- Uuden vedenottamon ja siirtoyhteyden rakentaminen erityistilanteisiin varautumiseksi
- Erityistilanteen jälkeen tarvittavat toimenpiteet kuten esimerkiksi uuden vesilähteen käyttöön otto ja tarpeellinen siirtolinja vanhan vesilähteen yllättävän pilaantumisen vuoksi
- Erityisistä syistä tarpeellinen normaalia kalliimpi vesihuoltoratkaisu

3) vesihuoltolain 1 §:ssä tarkoitetun vesihuollon aikaansaaminen maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla;

Momentin muista kohdista poiketen 3 kohta koskee vain maaseutuyhdyskuntia ja haja-asutusalueita, koska näillä alueilla vesihuoltolain vaatimukset täyttävän vesihuollon aikaansaamisesta usein käytännössä aiheutuu huomattavasti keskimääräistä suurempia kustannuksia. Maaseutuyhdyskunnilla pykälässä tarkoitetaan lähinnä keskustaajamien ulkopuolella sijaitsevia sivukyliä ja muita taajamia. Alueille on tyypillistä asemakaavan puuttuminen, eikä niitä ole yleensä sisällytetty vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin.

Haja-asutuksella tarkoitetaan yleisesti asemakaava-alueiden ulkopuolella olevaa asutusta. Vesihuollon tukemisen kannalta erityistä harkintaa liittyy toisaalta taaja-asutuksen lievealueisiin ja toisaalta harvaan haja-asutukseen. Kummassakin tapauksessa on tukikelpoisuutta harkittaessa yhtenä perusteena kustannusten kohtuullisuus. Taajamien lievealueilla liittyjä kohden laskettu kustannus on usein niin alhainen, ettei tuen tarvetta ole. Harvaan asutuilla alueilla kiinteistökohtainen ratkaisu taas on monissa tapauksissa vesihuoltolaitoksen verkostoa selvästi edullisempi ja tarkoituksenmukaisempi myös pitkällä tähtäyksellä. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei vesihuoltoratkaisulla hajauteta yhdyskuntarakennetta entisestään.

Vesihuollon aikaansaamiseksi maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla tuettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Maaseutuyhdyskunnan tai haja-asutusalueen vesihuoltojärjestelmän liittäminen alueen läheisyydessä toimivaan vesihuoltolaitokseen
- Maaseutuyhdyskunnan tai haja-asutusalueen vesihuoltojärjestelmän rakentaminen tai täydentäminen (esim. viemäriin rakentaminen alueelle, jolle valtion tuella on rakennettu vesijohto)
- Uuden vedenottamon ja syöttövesijohdon rakentaminen
- Haja-asutusalueelle rakennettava jäteveden puhdistamo (kyläpuhdistamo, jos se on siirtoviemäriä parempi ja kiinteistökohtaisia ratkaisuja varmempi tai kustannustehokkaampi vaihtoehto)
- Erityistapauksissa kiinteistökohtainen tuki, ks. sivu 25

Haja-asutus ja maaseutuyhdyskunnat – milloin tukea ei myönnetä?

- Pääsääntönä on, että tukea ei myönnetä tavanomaisen vesihuollon toteuttamiseen asemakaava-alueilla eikä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen sisällä olevan asutuksen vesihuollon parantamiseen.
- Tuettavan kohteen sijoittaminen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella ei ole kuitenkaan tuen esteenä, jos toiminta-alue-erä on tehty ennakoivasti kattamaan myös haja-asutusalueita. Toiminta-aluepäätöksen yhteydessä voidaan esittää aikataulu eri osien saattamisesta vesihuollon piiriin.

4) pinta- tai pohjavesien pilaantumisen ehkäiseminen taikka niiden tilan parantaminen.

Momentin 4 kohdan mukaisilla toimenpiteillä pyritään edistämään ympäristön kannalta kestävä viemärointiä ja jätevesien käsittelyn ratkaisuja. Lähivuosien painopisteenä on edistää talousjätevesien käsittelyä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla. Tuella voidaan edesauttaa kokonaistaloudellisesti tarkoituksenmukaisen ratkaisun syntymistä ja välttää epätarkoituksenmukaisten ja lyhytjänteisten ratkaisujen syntymistä.

Hankkeen prioriteetti kasvaa, jos se käsittelee useita tuettavia toimenpiteitä (1-4) tai jos se palvelee samanaikaisesti useaa tavoitetta (esim. jätevesien käsittelyn parantaminen ja vedenhankinnan varmistaminen).

Pinta- tai pohjaveden pilaantumisen ehkäisemiseksi tuettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Haja-asutusalueen viemärointi vesiensuojelullisesti aralla alueella kuten luokitellulla pohjavesialueella tai vesistön ranta-alueella
- Haja-asutusalueen viemärointi alueella, jolla on ympäristö- tai terveysongelmia jätevesi päästöistä johtuen
- Siirtoviemäriin rakentaminen alueelle, jonka nykyinen puhdistamo on saneeraustarpeessa ja jätevesien siirto toiselle puhdistamolle olisi kokonaistaloudellisesti kannattavampi ja ympäristön kannalta parempi vaihtoehto
- Siirtoviemäri asutukselle rakennettavaan tai jo rakennettuun viemärijärjestelmään.

Tuensaajat

Lain 3 §:n 2 momentin mukaisesti:

Tukea voidaan myöntää vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettulle vesihuoltolaitokselle tai muulle vesihuoltoon varten perustetulle yhtymälle tai yhteisölle taikka kuntayhtymälle tai kunnalle.

Vesihuoltolaitoksille myönnetään tukea laitoksen organisaatiomuodosta riippumatta. Tuettava laitos voi siis tukimuodosta riippumatta toimia esimerkiksi kunnan liikelaitoksena, osakeyhtiönä tai osuuskuntana. Valtion strategisena kehittämistavoitteena on vesihuolto-toiminnan kokoaminen nykyistä suurempiin laitosyksiköihin. Tämän vuoksi voi ennen tuen myöntämistä olla tarpeen selvittää mahdollisuudet alueella jo toimivan vesihuoltolaitoksen toiminnan laajentamiseen. Uudelle toimijalle on myös selvitettävä ne vastuut ja velvoitteet, jotka sille lankeavat siinä tapauksessa, että sille vahvistetaan toiminta-alue.

Varsinaisten vesihuoltolaitosten lisäksi tukea voidaan myöntää myös muille vesihuoltoon varten perustetuille yhtymille tai yhteisöille. Yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi yhdistyksiä, osuuskuntia tai erimuotoisia yhtiöitä, joilla oikeushenkilönä on niiden jäseniin tai omistajiin nähden itsenäisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Yhtymän käsite on yhteisöä väljempi. Yhtymänä voidaan pitää myös luonnollisten henkilöiden vapaamuotoista yhteenliittymää, joka ei ole järjestäytynyt oikeushenkilöksi. Tällaisella yhtymällä itsellään ei voi olla oikeuksia eikä velvollisuuksia, vaan esimerkiksi yhtymän toiminnassa tehtävät sitoumukset, kuten tuen myöntämisehtojen täyttäminen, koskevat kaikkia osallisia henkilökohtaisesti.

Tuen myöntäjän tulee varmistaa, että tuen vastaanottajana on taho, jonka toiminta ja päätöksentekomenettely on riittävän selvästi säännelty ja jonka oikeudet ja velvollisuudet suhteessa sen tarjoaman vesihuollon käyt-

täjiin on yksiselitteisesti määritetty. Tämän vuoksi esimerkiksi asukkaiden yhteisesti perustamalta hakijataholta on edellytettävä, että se on järjestäytynyt oikeushenkilöksi, esimerkiksi osuuskunnaksi.

Vesihuoltoavustusta voidaan lisäksi myöntää rakennetun kiinteistön omistajalle tai haltijalle siten kuin 6 §:ssä säädetään.

Vesihuollon tukilain mukaista tukea tulisi yksittäiselle kiinteistölle myöntää vain erityistapauksissa (ks. sivu 24), koska muut tukimuodot ovat yleensä tarkoituksenmukaisempia (ks. sivu 35). On huomattava, että uudisrakennusten vesihuolto on aina toteutettava kulloinkin voimassa olevien vaatimusten mukaisesti ilman tukea.

Yhteisö

Yhteisöllä tarkoitetaan vesihuollon tukemissäännöksissä lähinnä taloudellista toimintaa harjoittavia, laissa säänneltyjä oikeushenkilöitä kuten osuuskuntia tai erimuotoisia yhtiöitä, joilla on niiden jäseniin tai omistajiin nähden itsenäisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Tällaisten yhteisöjen perustaminen ja purkaminen, päätöksenteko ja taloudenpito on säännelty niitä koskevissa laeissa.

Yhtymä

Vesiyhtymä on henkilöiden vapaamuotoinen yhteenliittymä. Vesiyhtymään osallisia yhdistävänä tekijänä on lähinnä vedenottoa ja veden jakelua varten tarvittavien laitteiden yhteinen omistus sekä tavallisesti jonkinlainen sopimus veden käyttämisestä ja kustannusten jakamisesta. Yhtymän toiminnassa tehtävät sitoumukset, kuten tuen myöntämisehtojen täyttäminen, koskevat kaikkia osallisia henkilökohtaisesti. Osallisten välisiä suhteita sääntelee laki eräistä yhteisomistussuhteista sekä yleinen sopimusoikeus, joiden perusteella yhtymän päätöksenteko ja päätösten täytäntöönpano on useissa tilanteissa hankalaa ja ennakoimatonta, samoin yhtymän edustaminen.

4 Vesihuollon tukemisen yleiset edellytykset

Taloudelliset, terveydelliset ja ympäristönsuojelulliset edellytykset

Lain 4 §:n mukaisesti vesihuoltotoimenpiteen tukemisen edellytyksenä on, että

1) sen toteuttamista on taloudellisista, terveydellisistä, ympäristönsuojelullisista tai muista niihin verrattavista syistä pidettävä tarpeellisena;

Taloudelliset, terveydelliset ja ympäristönsuojelulliset syyt otetaan huomioon tuen tarvetta ja määrää harkittaessa ja vertailtaessa hakemuksia keskenään.

Taloudellisilla syillä tarkoitetaan ensisijaisesti sitä, että investoinneista asiakkaille ja kuluttajille aiheutuvat vesimaksut tai kiinteistölle aiheutuvat kustannukset muutoin muodostuisivat kohtuuttomiksi. Tuki voi olla perusteltu erityisesti silloin, kun on tarpeen aikaistaa hankkeen toteuttamista (esimerkiksi kun vesihuoltolaitos on kykenemätön tekemään tarvittavaa investointia halutussa aikataulussa) tai toteuttaa se vesihuoltolaitosten yhteishankkeena, vaikka hanke näin toteutettuna olisi lyhyellä tähtäyksellä muita hankkeita kalliimpi eikä olisi yksittäisen laitoksen kannalta siten edullisin ratkaisu.

Vesihuoltolaitoksen taloudellinen tilanne arvioidaan avustushakemuksissa vaadittavan laitoksen viimeisimmän tilinpäätöksen perusteella. Hankkeen kustannuksen suhde

hakijan maksukykyyn otetaan huomioon. Ylisuuret tuloutukset omistajalle ja alihinnoitellut taksat ovat tuen tarvetta vähentäviä tekijöitä. Nämä tulee tuoda esille mahdollisen tuen epäämispäätöksen perusteluissa.

Taloudelliset syyt, esimerkiksi:

- Tuettava toimenpide on kokonauskustannuksiltaan edullinen pitkällä aikavälillä, mutta hakijalle investointikustannuksiltaan kohtuuton ilman tukea
- Tuki on tarpeen muuta vaihtoehtoa kestävämmän ratkaisun aikaansaamiseksi

Terveydelliset syyt, esimerkiksi:

- Alueen luontainen vedenlaatu ei täytä sosiaali- ja terveysministeriön talousvedelle asettamia laatuvaatimuksia (esim. arseeni, radon). Tämä todetaan hakijan selvityksen tai terveysviranomaisen lausunnon perusteella.
- Alueen pohjavesi on pilaantunut eikä mahdollista kiinteistökohtaista vedenhankintaa

Ympäristönsuojelulliset syyt, esimerkiksi:

- Kyseessä on pohjavesialue tai likaantumisherkkä pintavesialue, jonka kuormitusta on vähennettävä tai kokonaan ehkäistävä
- Viemäritävällä alueella on kiinteistöjen jätevesipäästöistä aiheutuvia ympäristö- tai terveysongelmia

Verkosto vai kiinteistökohtainen ratkaisu?

- Verkoston rakentamiseen perustuvan vesi-huoltohankkeen vaihtoehto ovat kiinteistökohtaiset ratkaisut. Edellytyksistä verkoston rakentamiseen on aina varmistettava tapaus kohtaisesti. Laitosmaisen ratkaisun etuna on, että se on yleensä toiminnallisesti ja ympäristön kannalta kiinteistökohtaista ratkaisua parempi. Laitosratkaisua tulee edistää silloin, kun se on myös kokonaiskustannuksiltaan pitkällä aikavälillä edullinen. Tuki voi kattaa tarvittavasta investoinnista koituvan lisäkustannuksen tai osan siitä.

Harkittavia asioita:

Yhdyskuntarakenne

- Tukeeko verkosto toivottavalla tavalla yhdyskuntarakenteen kehittämistä?

Kustannustehokkuus

- Millaiset ovat verkoston kustannukset suhteessa kiinteistökohtaisen vesihuollon kustannuksiin (investoinnit ja käyttökustannukset)?
- Millaiset investoinnit alueella tarvitaan haja-asutuksen talousjätevesiasetuksen vaatimusten täyttämiseksi?

Tekninen toimivuus

- Millaiset ovat putkipituudet suhteessa kulu-tukseen?
- Onko veden kulutus ympärivuotista?
- Lisääntyykö, väheneekö vai pysyykö vesihuolto-palvelujen tarve ennallaan?

Suuret vedenkäyttäjät

- Onko verkoston piirissä esim. karjataloustiloja tai elintarvikeyrityksiä?

Tukemisen kriteerien painotukset vaihtelevat alueellisesti ja myös ajallisesti - esimerkiksi haja-asutusalueiden viemäroinnilla on talousjätevesiasetuksen määräaikaan sidottu painotus. Tämän vuoksi alueellisen ympäristökeskuksen on syytä tarpeen mukaan määritellä tukemisen priorisointi tässä oppaassa esitettyä konkreettisemmin. Näin myös kielteiset avustuspäätökset voidaan perustella hakijalle läpinäkyvästi.

Suunnitelma

Lain 4 §:n mukaan edelleen:

Vesihuoltotoimenpiteen tukemisen edellytyksenä on, että

.....
2) sitä varten on laadittu suunnitelma, jossa on otettu huomioon kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma ja alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma;

Toimenpidettä varten on laadittava sen laajuus huomioon ottaen riittävä suunnitelma. Tuen myöntäjä arvioi suunnitelman kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon paitsi vesihuollolliset myös esimerkiksi maankäytön ohjaukseen liittyvät tekijät.

Vesihuollon järjestämisessä tulee ottaa huomioon kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman lisäksi kunnan suunnitelmat maankäytön kehittymisestä. Alueilla, joilla asutus laajenee, on tarkoituksenmukaisempaa laajentaa jo toimivan laitoksen verkostoa kuin muodostaa uusia laitoksia.

Suunnittelun yhteydessä tulee selvittää myös hankkeen toteutustarve eli alueen asukkaiden todellinen laaja halukkuus liittyä rakennettavaan vesihuoltoverkkoon.

Vedenhankinta ja jätevesihuolto kokonaisuutena

Lain 4 §:n mukaan edelleen:

Vesihuoltotoimenpiteen tukemisen edellytyksenä on, että

.....

3) tuettaessa vedenhankintaa varmistetaan jätevesien käsittelyn riittävyys ja tuettaessa jätevesien poisjohtamista ja käsittelyä myös vedenhankintaan liittyvät näkökohdat otetaan riittävästi huomioon.

On tarkoituksenmukaista asettaa etusijalle vesijohdon ja viemärin toteuttaminen samanaikaisesti. Myös aiemmin tuettujen vesijohdoverkostojen täydentäminen taloudellisesti ja ympäristönsuojelullisesti järkevillä viemärilinjoilla on ensisijaista vuoden 2014 alkuun ulottuvalla siirtymäkaudella ennen haja-asutuksen jätevesiasetuksen (542/2003) mukaisen määräajan umpeutumista. Pelkän vesijohdohankkeen tukeminen voi tulla kyseeseen vain erityisistä syistä.

Käytännössä pelkkä vesijohdohanke voi saada tukea vain, kun se on vedenhankinnan kannalta (esim. vedenpuute) erittäin perusteltua, mutta asutus on niin harvaa, että jätevesihuolto on tarkoituksenmukaisinta hoitaa kiinteistökohtaisesti. Avustusta myönnettäessä tulee tällöin edellyttää, että kiinteistökohtaiset jätevedenkäsittelyjärjestelmät ovat asetuksen mukaisia viimeistään hankkeen valmistuessa.

Milloin vain vesijohto haja-asutusalueelle?

- Viemärointiä ei voida teknisesti jalkata taloudellisesti tarkoituksenmukaisesti toteuttaa
- Vesijohdon tarve aiheutuu terveydellisistä syistä eli alueen vedenlaatu on huono tai määrä riittämätön eikä keskitetty viemärointi ole perusteltua
- Alueella on elinkeinotoimintaa tai muita kuluksipisteitä, jotka tarvitsevat suuria määriä hyvälaatuista vettä

Huom.

Pelkkää vesijohdohanketta tuettaessa on varmistuttava kiinteistökohtaisen jäteveden käsittelyn saattamisesta vastaamaan asetuksen vaatimuksia viimeistään hankkeen valmistumiseen mennessä

Toimenpiteen kustannukset

Lain 4 §:n mukaan edelleen:

Vesihuoltotoimenpiteen tukemisen edellytyksenä on, että

.....

4) toimenpiteen kustannukset ovat kohtuulliset sillä saavutettaviin hyötyihin verrattuna.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, että vesihuollosta perittävillä maksuilla ei kateta niitä kustannuksia, joita varten tukea myönnetään.

Edellytyksenä tuen myöntämiselle on sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, että avustuksen saajalla tai valtion työn vastaanottajalla on toimenpiteen laajuus ja vaativuus huomioon ottaen edellytykset vastata toimenpiteen toteutuksesta ja toteutuksen jälkeisistä velvoitteista.

Samoja kustannuksia ei vesihuoltolain 18 §:n mukaan saa kattaa sekä valtion varoilla että asiakkaalta perittävillä maksuilla.

Vesihuoltolain säännökset vesihuollosta perittävistä maksuista koskevat vain laissa tarkoitettuja vesihuoltolaitoksia. Tukilain nojalla myös vesihuoltolaissa tarkoitettua pienemmillä laitoksilla on edellytettävä, että valtion tuen vaikutus otetaan huomioon vesihuollon maksuja määrättäessä.

Käytännössä valtaosa valtion tuesta kohdistuu toimenpiteisiin, jotka parantavat vesihuollon toimintavarmuutta tai laatua. Alueellisen yhteistyön hankkeet tai esimerkiksi uusi varavesilähde eivät yleensä tuo vesihuoltolaitokselle uusia maksajia ja siten paranna vesihuoltolaitoksen taloudellisuutta. Ne voivat kuitenkin olla tarpeellisia kestävien ratkaisujen aikaansaamiseksi.

Tuen saajalle asetetaan 3 momentissa myös eräitä yleisiä edellytyksiä. Toteutettaessa toimenpide valtion työnä on yhtenä perusteena yleensä se, että tuen saajalla itsellään ei ole edellytyksiä vastata toimenpiteen toteuttamisesta. Tällöinkin tuen saajan tai sen, jolle valmistunut valtion tuella toteutettu hanke luovutetaan, tulee kyetä vastaamaan toteuttamisen jälkeisistä ylläpito- ja muista velvoitteista.

5 Vesihuoltoavustukset

Vesihuoltoavustusten rooli vesihuollon tukemisessa

Vesihuoltoavustuksia on perinteisesti suunnattu erityisesti taajamien ulkopuolisen, suhteellisen tiiviin haja-asutuksen hankkeisiin, joko niiden saattamiseksi keskitetyn vesihuollon piiriin tai asutuskeskittymän oman vesihuoltojärjestelmän aikaansaamiseksi. Nykyisin avustettavat hankkeet sisältyvät yleensä kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmiin ja alueellisiin vesihuollon yleissuunnitelmiin ja ne palvelevat entistä enemmän myös muita tukilain tavoitteita. Tällaisia ovat esimerkiksi pienehköt yhdysvesijohto- ja siirtoviemärihankkeet. Vesihuoltoavustuksesta onkin tulossa vaihtoehto hankkeen tukemiselle valtion vesihuoltotyönä. EU:n osarahoituksella on jo myönnetty avustuksia varsin suurillekin alueellisille vesihuoltohankkeille, joita ei ole toteutettu valtion työnä.

Tukemisen kriteerit

Koska vesihuoltoon osoitettavaa määrärahaa on kysyntään nähden niukasti, on hankkeiden rahoitusta ja tukemista priorisoitava lainsäädännön asettamien rajoitusten ja tukimuodoille määriteltujen edellytysten lisäksi muilla kriteereillä. Tärkeimpiä kriteereitä ovat tuen tuottama vaikuttavuus eri muodoissaan sekä tuen tarve. Tukea ei ole tarkoituksenmukais-

ta myöntää, jos hanke ilmeisesti muutoinkin toteutuisi suunnitellulla tavalla.

Yksi tärkeimmistä tuen kriteereistä on tuettavan hankkeen kokonaistaloudellisuus pitkällä aikavälillä. Hankkeen arvioinnissa kiinnitetään huomiota sen koko elinkaaren aikaiseen yhteiskunnalliseen, taloudelliseen ja ympäristölliseen kestävytyteen (ks. sivu 8). Tuen avulla voidaan saada toteutetuksi kokonaisuuden kannalta edullisempi hanke kuin siinä tapauksessa, että hankkeeseen osallistuvat yksittäiset tahot toteuttaisivat omia erillisratkaisujaan.

Hyvän yhteiskunnallisen vaikuttavuuden saavuttamisen näkökulmasta tukea ei tulisi ilman erityistä syytä suunnata kovin pieniin hankkeisiin. Jokaisen avustettavan hankkeen seuranta ja valvonta vaatii viranomaistyötä, joten tuen myöntämistä kovin pienille hankkeille ei voida pitää hallinnon kustannustehokkuuden kannalta tarkoituksenmukaisena.

Tuettavien hankkeiden tulee edistää kestävästä yhdyskuntarakennetta ja olla kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman mukaisia. Valtion ei tule ilman perusteltuja syitä tukea hanketta, jota ei ole pidetty tärkeänä kunnan kehittämissuunnitelmassa. Erityisesti harkittaessa hankkeita, jotka eivät ole kunnan vesihuoltolaitoksen hakemia, on arvioinnin yhteydessä syytä selvittää kunnan kanta hankkeeseen.

Hankkeiden tukemisessa keskeisiä kriteerejä:

Hankkeen arviointi

- Hankkeella on hyvä yhteiskunnallinen vaikutavuus
- Hanke tukee kestävästä yhdyskuntarakennetta ja suunniteltua maankäyttöä
- Hanke on kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman mukainen
- Hanke on alueellisen vesihuoltostrategian tavoitteiden mukainen
- Hanke on kokonaistaloudellisesti tehokas (pääoma- ja käyttökustannukset)
- Valtion tuki varmistaa hankkeen asianmukaisen toteutumisen
- Tukiosuus on vain tarpeen suuruinen
- Hankkeella on laajapohjainen kysyntä
- Hanke on tarpeen terveydellisistä syistä
- Hanke on tarpeen ympäristönsuojelullisista syistä

Hankkeen toteuttajan arvio

- Etusijalle asetetaan hanke, jonka toteuttaa alueella jo toimiva vesihuoltolaitos
- Hankkeen toteuttajan tulee olla järjestäytyneet oikeushenkilöt
- Toiminnassaan vesihuoltolaitoksen verkostoon tukeutuvien uusien toimijoiden (vesiosuuskuntien) hankkeista asetetaan etusijalle ne, joissa on sovittu hakijatahon toiminnan ja verkoston myöhemmästä sulautumisesta vesihuoltolaitokseen

Hankkeen priorisoinnissa otetaan huomioon liittyjiksi sitoutuneiden määrä suhteessa kaikkiin potentiaalsiin liittyjiin. Vähimmäistavoitteena voidaan pitää, että puolet mahdollisista pysyvän asutuksen liittyjistä on sitoutunut hankkeeseen avustusta haettaessa.

Ratkaisu avustuksen myöntämisestä tehdään pysyvästi asuttujen kiinteistöjen vesi-

huollon järjestämisen kokonaistarkastelun perusteella. Tukitasoon vaikuttaa paitsi hankkeen kustannukset myös kustannus per kiinteistö. Tähän puolestaan vaikuttavat myös hankkeen piirissä olevat vapaa-ajan asunnot ja muut kiinteistöt. Liittyvien kiinteistöjen arvioidulla vedenkulutuksella on merkitystä myös hankkeen teknistaloudellista toimivuutta arviotaessa. Pelkästään vapaa-ajan asutusta palveleville hankkeille ei myönnetä tukea.

Kiinteistön omistajalle tai haltijalle myönnettävä vesihuoltoavustus

Useilla alueilla avustusmäärärahat käytetään kokonaan vesihuoltolaitosten verkostoihin perustuvien ratkaisujen tukemiseen mahdollisimman laajan vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Kiinteistökohtaista tukea on kuitenkin erityisistä syistä mahdollista myöntää pysyvään asumiseen käytetyille kiinteistöille, kun kiinteistökohtainen ratkaisu on käytännössä ainoa toteuttamiskelpoinen ratkaisu ja kun se on terveydellisistä syistä välttämätön ja siitä aiheutuvat kustannukset muodostuvat kohtuuttoman suuriksi. Kiinteistökohtaisen vesihuoltoratkaisun lisäksi avustusta voidaan myöntää myös kiinteistön liittämiseksi vesihuoltoverkostoon. Uudisrakennuksille ja vapaa-ajan käytössä oleville kiinteistöille tukea ei myönnetä.

Kiinteistöjen omia vesihuoltoratkaisuja tuettaessa Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen (ARA) tuki ja kotitalousvähennys ovat ensisijaisia tukimuotoja. Nämä tukimuodot eivät perustu vesihuollon tukilakiin, vaan niistä on eri säädökset. Kotitalousvähennyksessä pätevät veroviranomaisen ohjeet ja asunTORAHASTON tuessa tuen ehtona ovat mm. sosiaaliset perusteet.

Valtion tuen tarvetta kiinteistökohtaiselle vesihuoltoratkaisulle voi arvioida vertaamalla toimenpiteen kustannuksia alueella yleisesti käytössä oleviin vesihuoltolaitosten

liittymismaksuihin tai tyypillisiin vaatimusten mukaisiin kiinteistön vesihuollon kustannuksiin (oma kaivo, kiinteistökohtainen jäteveden käsittely).

Kiinteistökohtaista tukea voidaan erityisin perustein myöntää kun:

- kiinteistön liittäminen vesihuoltoverkostoon on tarpeen ja mahdollista, mutta pitkän etäisyyden takia ilman tukea kohtuuttoman kallista
- kiinteistön liittäminen vesihuoltoverkostoon vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella voidaan katsoa esimerkiksi maaperän laadun tai korkeuserojen takia muutoin kohtuuttomaksi
- kiinteistön vesihuolto saatetaan talousveden osalta turvallisesti ja juomavedelle asetetut vaatimukset täyttäväksi sekä jäteveden käsittelyn osalta asetuksen (542/2003) ehdot täyttäväksi, ja hankkeen toteutus on välittömistä terveydellisistä syistä välttämätön
- kiinteistökohtainen ratkaisu on olennaisesti tavanomaista kyseisellä alueella vallitsevaa kustannustasoa kalliimpi
- kiinteistö ei sijaitse vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella eikä vesihuoltolaitoksen verkoston rakentaminen alueelle ole näköpiirissä

Hyväksyttävät kustannukset

Lain 7 §:n mukaisesti:

Sellaisia toimenpiteen kustannuksia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä niitä palvelevista selvityksistä aiheutuneet kustannukset. Hyväksyttävänä kustannuksina ei kuitenkaan pidetä vesihuoltolaitteistojen ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Vesihuoltotoimenpiteiden toteuttamista ja suunnittelua palvelevia selvityksiä ovat

muun muassa pohjavesiselvitykset (ks. sivu 33) sekä VL:n, YSL:n, LSL:n edellyttämät arvioinnit toimenpiteen vaikutuksista. Nämä selvitykset voivat vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelun ohella palvella myös kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman ajantasaistamista. Itse ajantasaistaminen ei sen sijaan ole tukilain tarkoittamaa vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelua, joten se ei ole tuen piirissä.

Avustusta ei 1 momentin mukaan voida myöntää vesihuoltolaitteistojen ylläpidosta aiheutuneita kustannuksia varten, sillä tällaiset perustamisinvestoinnin jälkeen syntyvät kustannukset tulee kattaa asiakkailta perittävillä maksuilla. Vesihuoltolaitteistojen ylläpidolla tarkoitetaan laitteistojen toimintakyvyn ja pääoma-arvojen säilyttämiseksi tarpeellisia käyttö-, kunnossapito- ja peruskorjaustoimenpiteitä. Ylläpidon piiriin ei sen sijaan lueta sellaisia investointeja, jotka ovat tarpeen uusien vaatimusten täyttämiseksi.

Lainsäädännössä tai lupapäätöksissä asetettujen uusien vaatimusten täyttämiseksi tarvittavat investoinnit voivat olla tukikelpoisia, jos ne samalla ovat tukilain 3 §:ssä mainittujen tuen tarkoituserien mukaisia. Siten esimerkiksi kiristyneistä jäteveden käsittelyvaatimuksista aiheutuvat investoinnit ovat tukikelpoisia. Sen sijaan raaka- tai talousveden laatuun kohdistuvista uusista vaatimuksista aiheutuvia investointeja voidaan tukea vain, jos investoinnin tarkoitus on tukilain 3 §:n mukainen, esimerkiksi vesihuollon turvaamisen erityistilanteissa.

Jo toteutetulle hankkeelle ei voi takautuvasti myöntää avustusta. Hyväksyttävänä kustannuksina voidaan tukea vain hakemuksen jättämisen jälkeen syntyneitä kustannuksia.

Lain 7 §:n 2 momentin mukaisesti:

Sellaisia 1 momentissa tarkoitettuihin vesihuolto-toimenpiteiden toteuttamiseen sisältyviä laitteita ja rakennelmia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat vesihuoltolaitoksen verkostot ja muut vesihuoltolaitteistot sekä yksittäisen kiinteistön tai usean kiinteistön yhteisessä toimenpiteessä tarpeelliset vesihuoltolaitteistot lukuun ottamatta rakennuksen sisäpuolisia vesijohtoja ja viemäreitä.

Tuettaviin laitteistoihin luetaan kaikki vesihuoltolaitoksen toimintaa varten tarpeelliset vesihuoltoverkostot, laitteet ja rakennelmat, myös jäteveden käsittelyssä syntyvän lietteen käsittelylaitteet.

Huom!

Tuettaviin hankkeisiin ei saa sisältyä laitteiston saneerauksesta tai muusta ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Avustuksen osuus hankkeen kustannuksista

Lain 8 §:n 2 momentin mukaisesti:

Vesihuoltoavustuksen osuus voi olla enintään 30 prosenttia toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista. Vesihuoltoavustuksen osuus voi erityisesti syystä kuitenkin olla enintään 50 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

Tuki on harkinnanvarainen ja osaan tukikelpoisistakin hakemuksista joudutaan tekemään hylkäävä päätös määrärahojen niukkuuden takia. Määrärahojen riittämättömyys ei kuitenkaan ole riittävä peruste hylkäämiselle, vaan perusteluissa on viitattava priorisoinnissa käytettyihin kriteereihin.

Normaalisti tukitaso on noin 20 % hanketyypistä riippuen. Käytännössä määrära-

hojen niukkuus vaikuttaa siihen, ettei yli 30 %:n tukia yleensä myönnetä. Korkeampi tukiprosentti voi kuitenkin olla perusteltu, jos kyseessä on esimerkiksi vedensaannin poikkeuksellinen vaikeus pitkien etäisyyksien, vaikeiden maasto-olosuhteiden tai maaperäolosuhteista aiheutuvien terveydellisten syiden (kuten uoridi, arseeni) takia. Erityisenä perusteena voivat olla myös vesiensuojelun vuoksi jätevesien käsittelylle asetetut tavanomaista tiukemmat vaatimukset.

Avustushakemus

Lain 9 §:n 3 momentin mukaisesti:

Hakemukseen on liitettävä toimenpidettä varten laadittu suunnitelma kustannusarvioineen, rahoitussuunnitelmineen ja toteuttamisaikatauluineen sekä tarpeelliset selvitykset tuen myöntämisen edellytysten arvioimiseksi.

Avustuksen myöntämisen perusteena ovat hakijan antamat tiedot. Valtionavustuslain 10 §:ssä edellytetään, että hakija antaa kaikki hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot joko itse hakemuksessa tai sen liitteissä tai muutoin hakemusmenettelyn yhteydessä. Hakijalta voidaan edellyttää vain hakemuksen ratkaisemisen kannalta tarpeellisia tietoja. Hakijalla on aktiivinen velvoite huolehtia siitä, että annetut tiedot ovat oikeat ja että niitä on annettu riittävän laajasti. Hakijan antamista tiedoista on saatava oikea ja riittävä kuva avustuksen tarpeellisuudesta sekä hankkeesta ja toiminnasta, johon avustusta haetaan.

Tukilain 9 §:n kolmannessa momentissa luetellaan ne selvitykset, jotka avustushakemukseen tulee liittää. Hakemukseen tulee ensinnäkin liittää toimenpiteen suunnitelma, joka sisältää myös kustannusarvion, rahoitussuunnitelman ja toteuttamisaikataulun. Avustushakemuksessa tulee esittää perusteet sille, että haettava avustus täyttää lain 4 §:ssä säädetyt tukemisen yleiset edellytykset. Tämän vuoksi hakemukseen liitetään tar-

peelliset selvitykset edellytysten täytymisen arvioimiseksi. Tällaisia ovat ainakin selvitykset kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman huomioon ottamisesta, vesihuoltolaitosten toiminta-alueista toimenpidealueella, toimenpiteen toteuttamiseksi tarvittavista luvista, hakijan toimintavallasta kyseisessä asiassa sekä siitä, miten talousveden laadulle ja jätevesien käsittelylle muussa lainsäädännössä asetetut vaatimukset täytetään. Jos tukea haetaan vesihuoltolaitokselle, hakemukseen tulee liittää myös tilinpäätös tai muu selvitys vesihuollosta perittävien maksujen suuruudesta ja kohtuullisuudesta.

Lisäksi hakijalta voidaan tarvittaessa pyytää hankkeen rahoituskelpoisuuden ja hankkeiden välisen priorisoinnin kannalta tarpeellisia lisätietoja, kuten mm:

- vesijohto- ja viemäriinjojen rakentamista koskevissa hakemuksissa selvitys liittyvistä kiinteistöistä jaoteltuna niihin kiinteistöihin, jotka ovat sitoutuneet liittymään ja niihin, jotka voivat hankkeeseen liittyä
- kiinteistöjen jaottelu pysyvästi asuttuihin kiinteistöihin ja muihin kiinteistöihin (esim. vapaa-ajan asunnot)
- selvitys siitä, miten toiminta turvataan (teknillisesti ja taloudellisesti) hankkeen valmistumisen jälkeen myös pitkällä aikavälillä
- sopimus tai muut asiakirjat, joista käyvät selville mahdolliset ehdot, joiden mukaisesti hakija tukeutuu toiminnassaan toiseen vesihuoltolaitokseen
- selvitys menettelyistä ja ehdoista, joiden mukaan hakijalla on mahdollisuus tietyn siirtymäajan jälkeen lakkauttaa toimintansa hakijan omaisuuden ja toimintojen sulautuessa sille vettä toimittavaan ja/tai sen jätevesien käsittelystä huolehtivaan vesihuoltolaitokseen.

Lain 9 §:n 3 momentin mukaisesti:

Alueellisen ympäristökeskuksen on tarvoittaessa pyydettyä asianomaisten kunnan lausunto toimenpiteestä.

Lausuntomenettelyn avulla tulee tarpeen mukaan varmistaa, ettei hakemuksessa esitetty vesihuoltohanke ole ristiriidassa kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelman tai maankäytön suunnittelun kanssa. Lausunto on erityisesti tarpeen tilanteessa, jossa kehittämissuunnitelman laatimisesta on kulunut runsaasti aikaa, tai se on tarkistettavana tai hanke ei sisälly kehittämissuunnitelmaan. Lausunnolla voidaan varmistaa esimerkiksi se, että osuuskunta ei rakenna verkostoa vain omia tarpeitaan ajatellen, vaikka alueelle on suunniteltu lisäasutusta tai muita vesihuollon järjestämisen kannalta olennaisia toimintoja tulevaisuudessa.

Hakijan ollessa uusi osuuskunta tai yhtiö, on jo hakemusvaiheessa tarpeen selvittää myös kunnan kanta osuuskunnan mahdolliseen sulautumiseen kunnan omistamaan tai muuhun suurempaan vesihuoltolaitokseen. Tämä on tarpeen erityisesti siinä tapauksessa, että osuuskunnalla ei ole omaa vedenottamoaa tai jätevedenpuhdistamoaa. Vaikka myöhempiä sulautumista koskevista ehdoista sopiminen on hakijan ja vettä toimittavan ja/tai jäteväettä vastaanottavan laitoksen välinen asia, asian selvittäminen jo ennen hankkeeseen ryhtymistä on kummankin osapuolen etu.

Avustuspäätökset ja niiden perustelu

Tuki on aina harkinnanvaraista. Hakijalle ei siten synny oikeutta tukeen, vaikka hanke olisi tukikelpoinen. Avustuspäätökset kaikista hakemuksista tulisi mahdollisuuksien mukaan tehdä samanaikaisesti, jotta avustusten välinen vertailu toteutuisi aidosti. Päätökset on perusteltava. Myönteisten päätösten osalta täytyy ilmetä hankkeen avustuskelpoisuus ja ne syyt, joiden perusteella hanke on valikoitunut avustettavaksi (alueellisen ympäristökeskuksen vuosittaiset valintaperusteet tämän oppaan kriteerien pohjalta). Kielteisen päätöksen perusteluna voi olla se, että hanke ei ole tukikelpoinen. Muussa tapauksessa on esitettävä ne näkökohdat, joiden takia hanke ei sijoittunut riittävän korkealle. Kaikki avustuspäätökset ovat valituskelpoisia.

Avustuspäätökseen on hankkeen toteuttamista koskevien ehtojen lisäksi kirjattava myös kaikki sellaiset muut ehdot, jotka ovat tarpeen hankkeen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi tuettaessa haja-asutusalueiden vesihuoltoa on varmistuttava siitä, että tuensaaja sallii myös toiminta-alueen välittömässä läheisyydessä toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevien asuinkiinteistöjen liittymisen verkostoonsa, jos teknistaloudelliset edellytykset sille ovat olemassa. Toivottavaa tietenkin olisi, että jo toiminta-aluepäätösten yhteydessä varmistettaisiin, että tällaista tarvetta ei pääse muodostumaan.

6 Valtion työt

Valtion töiden rooli vesihuollon tukemisessa

Lain 2 §:n 2 momentin mukaisesti:

Toteutettaessa vesihuoltotoimenpide valtion työnä valtio vastaa toimenpiteen toteutuksesta ja osallistuu yhdessä tuensaajan kanssa toimenpiteen kustannuksiin.

Valtion vesihuoltotyössä hyödynsaajina on yleensä useita vesihuoltolaitoksia tai kuntia. Kunnan sisäisenä hankkeena voidaan toteuttaa esimerkiksi merkittävä varavedenoton siirtolinja tai kunnan osakeskusten välinen siirtoviemäri. Valtion vesihuoltotöiden valmistelussa tulee pyrkiä alueellista yhteistyötä edistäviin suuriin hankekokonaisuuksiin eikä valmistella yksittäisiä hankkeita siellä, missä laajempi yhteistyö on neuvoteltavissa. Hankkeiden onkin tästä syystä oltava alueellisten vesihuollon yleissuunnitelmien mukaisia.

Hankkeessa on yleensä oltava sekä vesijohto että viemäri. Pelkän vesijohtoyhteyden tukeminen voi olla mahdollista, jos kyseessä on syöttövesijohto erityistilanteisiin varautumisen parantamiseksi ja jätevedenkäsittelyratkaisu on jo toteutettu hyväksyttävällä tavalla. Siirtoviemärin toteutettavuutta arvioitaessa ovat päätekijänä hankkeen ympäristövaikutukset eli vaikutukset vesistökuormitukseen yleisesti ja paikallisesti. Tärkeätä on myös, että vaihtoehtotarkastelun perusteella han-

ke on todettu kokonaistaloudellisesti uutta paikallista puhdistamoa tai puhdistamon saneerausta edullisemmaksi ratkaisuksi (ilman tukea). Ennen siirtoviemärihankkeen toteutusta on tärkeää selvittää myös mahdollisen vesijohdon rakentamisen tarve.

Perusteet valtion vesihuoltotyölle

Valtion vesihuoltotyön tulee olla laajavaikutteinen ja sen tulee palvella seuraavia tavoitteita:

- alueellisen tai seudullisen yhteistoiminnan edistäminen ja edellytysten luominen myös vesihuoltolaitoskenttää kokoavalle rakenteelliselle kehitykselle
- vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa ja erityisesti suurehkojen vesihuoltolaitosten varmuusluokan nosto vähintään luokkaan II
- vesihuollon häiriöttömän toiminnan kannalta kiireellisen johtoyhteyden aikaansaaminen (esimerkiksi vedenottamon raakavesilähteen pilaantumistapauksissa tai muissa odottamattomissa tilanteissa)
- jätevesien kokoaminen suurempiin puhdistamoyksiköihin, jolloin samalla voidaan luopua pienistä epätarkoituksenmukaisista puhdistamoista
- hankkeen hyvä alueellinen vaikuttavuus (arviointiperusteena asukasmäärät ja laajalaisuus)

Lisäksi hankkeen tulisi täyttää seuraavat kriteerit:

- Hanke sisältyy alueelliseen vesihuollon yleisuunnitelmaan ja on yhdyskuntarakenteen kehittämistavoitteiden ja alueellisen vesihuoltostrategian tavoitteiden mukainen
- Hanke on pitkällä aikavälillä kokonaistaloudellisesti tehokas
- Hanke katsotaan alueellisen kehittämisen kannalta tärkeäksi ja valtion tuki varmistaa hankkeen asianmukaisen toteutumisen

Hankkeita esitetään toiminta- ja taloussuunnitelmaan ja talousarvioehdotukseen rahoitettaviksi tärkeysjärjestyksessä. Etusijalle nousevat hankkeet, jotka palvelevat useita tavoitteita. Edellä esitettyjen kriteerien lisäksi etusijajärjestykseen vaikuttaa olennaisesti hankkeen toteutusvalmius, joka muodostuu suunnitelmien valmiusasteesta, eri osapuolten välisten sopimusten valmiudesta sekä tarvittavien lupien valmiusasteesta. Hankkeen toteuttamisvalmius tulee määrittäväksi tekijäksi kuitenkin vasta, kun hanke on arvioitu tukikelpoiseksi edellä esitettyjen kriteerien mukaan.

Valtion vesihuoltotyönä toteutettava hanke valmistellaan vuorovaikutuksessa tuensaajatahojen kanssa. Ennen kuin hanketta voidaan esittää valtion talousarvioon, hakijoiden pitää tehdä siitä kirjallinen hakemus, jossa tuen hakijat samalla sitoutuvat hankkeeseen.

Tuen määrä

Lain 12 §:n mukaisesti:

Määriteltäessä tuen osuutta toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista on otettava huomioon toimenpiteen yleiset hyödyt terveyden, turvallisuuden ja vesiensuojelun kannalta sekä toimenpiteen vaikutus vesihuollosta perittäviin maksuihin.

Valtion vesihuoltotöinä ei toteuteta kiinteistöliittymiä, joten säännöksissä ei viitata toimenpiteestä kiinteistölle aiheutuviin kustannuksiin. Ne otetaan huomioon vain myönnettäessä kiinteistön omistajalle tai haltijalle vesihuoltoavustusta.

Toteutettaessa toimenpide valtion työnä voi tuen osuus olla enintään 50 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Tuen osuus voi erityisesti syystä kuitenkin olla enintään 75 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

Tuen osuus hankkeen kokonaiskustannuksista voi olla korkeintaan 50 %. Hankkeen toteutuminen voidaan kuitenkin useimmiten varmistaa tätä pienemmälläkin tukisyyksellä eli noin 30-40 %:n tukitasolla. Tuen määrää harkittaessa voidaan kuitenkin ottaa huomioon hankkeiden tapauskohtaiset erityispiirteet.

Hyväksyttävät kustannukset

Lain 11 §:n mukaisesti:

Sellaisia valtion työnä toteutettavan toimenpiteen kustannuksia, joita varten tukea voidaan myöntää, ovat työ- ja materiaalikustannukset sekä säädöksiin tai lupiin perustuvista velvoitteista toimenpiteen toteuttamisvaiheen aikana aiheutuvat kustannukset.

Valtion työnä toteuttavia toimenpiteitä ovat yleensä vesihuoltolaitoksen syöttövesijohdon, kahden vesihuoltolaitoksen välisen yhdysvesijohdon sekä haja-asutusta palvelevan merkittävän runkovesijohdon tai jätevesien keskitettyä käsittelyä ja poisjohtamista palvelevan siirto-, purku- tai kokoojaviemärin rakentaminen. Hankkeeseen ei sisällytetä varsinaisen siirtolinjan lisäksi siihen liittyviä jakelujohtoja ja kiinteistöjen viemäriinjohtoja tai käytössä olevan verkoston saneerausta.

Hyväksyttäviä kustannuksia ovat ainoastaan työ- ja materiaalikustannukset eli put-

kilinja ja sen käytön edellyttämien laitteiden kustannukset. Toimenpiteen suunnittelukustannuksia tai työn luovuttamisen jälkeisiä kustannuksia ja tuensaajan pysyvän henkilöstön palkkakustannuksia ei voida sisällyttää valtion työn kustannuksiin vaan tuen saaja vastaa niistä. Myös maanomistajille maksettavat korvaukset jäävät tukikelpoisten kokonaiskustannusten ulkopuolelle.

Valtion vesihuoltotyöhankkeen kustannusten piiriin voidaan sisällyttää:

- Putkilinjojen rakentamiskustannukset
- Rakennusurakkaan liittyvät velvoitetöimenpiteet, kuten salaojien korjaukset työalueella
- Putket ja niiden toimintaan liittyvät varusteet
- Paineenkorotuspumppaamot, jäteveden pumppaamot ja mittausasemat kaukovalvontavalmiuksineen

Valtion vesihuoltotyöhankkeen kustannuksiin eivät voi sisältyä:

- Vedenottamot
- Jätevedenpuhdistamot
- Muut laitokset
- Maanomistajakorvaukset
- Toteutettavan linjan yhteyteen rakennettavat jakelujohdot ja tonttiliittymät
- Sähkö- ja puhelinliittymät

Sopimus valtion työstä

Lain 13 §: mukaisesti:

Ennen valtion työn aloittamista on valtion ja tuensaajan kesken tehtävä sopimus toimenpiteen toteuttamisesta ja työn luovuttamisesta tuensajalle.

Sopimuksen tekee valtion puolesta alueellinen ympäristökeskus. Valtion tuen ollessa yli 2 000 000 euroa alueellisen ympäristökeskuksen

on kuitenkin saatava asianomaiselta ministeriöltä oikeutus sopimuksen tekemiseen.

Sopimuksessa on määriteltävä sopijapuolten tehtävät ja vastuut hankkeen toteuttamisessa, työn luovuttamisessa noudatettava menettely sekä ne ehdot, joita luovutuksen jälkeen tulee noudattaa.

Tuettaessa hanketta valtion työnä tulee tuki päätöksen lisäksi ennen työn aloittamista tehdä valtion ja tuensaajien kesken sopimus. Valmistunut työ luovutetaan tuensajalle, joka vastaa työstä myöhemmin aiheutuvista ylläpito- ja muista velvoitteista ja kustannuksista. Sopimuspuolena olevat tuensajat ovat yleensä vesihuoltolaitoksia tai kuntia. Se voi olla myös muu vesihuollosta vastaava yhteisö tai yhtymä. Valtion vesihuoltotyö muodostaa yleensä vain osan laajasta alueellisesta tai seudullisesta hankkeesta, johon lisäksi voi sisältyä esim. vedenottamo- tai puhdistamoinvestointeja. Näitä koskevat ehdot ja toteutusaikataulut sisällytetään yleensä sopimukseen tuensajaa koskevinä lisävelvoitteina.

Valtion tuki ilmoitetaan sopimuksissa prosenttimääräisen osuuden lisäksi euromääräisenä enimmäismääränä. Prosenttimääräinen osuus vastaa tuen euromääräisen enimmäismäärän osuutta hankkeen arvioidusta kokonaiskustannuksesta. Hankkeen kokonaiskustannusarvion ylittyessä valtion osuuden enimmäismäärän ylittävät kustannukset jäävät yhteistyösapuolen vastattavaksi.

Sopimukseen on edellä mainittujen ehtojen lisäksi otettava tarpeen mukaan myös muut ehdot, jotka ovat tarpeen hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi tuettaessa vesihuollon toimintavarmuutta erityistilanteissa parantavia hankkeita on erityistilanteessa noudatettavista siirtoehdoista ja velvollisuuksista sopiminen sisällytettävä valtion tuen ehtoihin. Samoin ehtoihin voidaan sisällyttää esimerkiksi käytöstä pois jäävän pintavedenottamon säilyttäminen varoittamona.

7 Vesihuollon kehittäminen

Vesihuollon alueellinen kehittäminen

Vesihuollon edistämisessä tärkeä keino on alueellinen yleissuunnittelu, jossa käsitellään sekä vedenhankinnan että jätevesien käsittelyn kehittämistä. Vesihuollon alueellisella yleissuunnittelulla tarkoitetaan usean kunnan kattavaa seudullista, maakunnallista tai muulla tavoin rajattua ylikunnallista vesihuollon suunnittelua. Suunnitelmissa selvitetään vesihuollon alueelliset ratkaisuvaihtoehdot, jotta vesihuoltolaitosten vedenhankinta ja jakelu sekä viemärinti ja jätevesien käsittely voidaan järjestää parhaalla mahdollisella tavalla. Vesihuoltolaki asettaa kunnalle velvollisuuden osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.

Suunnittelualue rajataan yleensä tarpeiden ja yhteistyöhön halukkaiden kuntien kesken. Ohjausryhmään osallistuvat alueen kuntien ja vesihuoltolaitosten ohella usein myös maakunnan liitot. Useimmiten kaikki nämä tahot osallistuvat myös suunnittelun kustannuksiin. Valtion kansallisen rahoituksen ohella suunnittelua on tuettu myös Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) varoista. Maakunnissa suunnittelua on pidetty tärkeänä ja katsottu sen toteuttavan myös EU:n aluekehitysohjelmien tavoitteita.

Ympäristökeskus seuraa vesihuollon kehittämistä alueellaan ja tarvittaessa edistää alueellisen yleissuunnitelman käynnistämistä

yhteistyössä maakunnan liittojen sekä alueen kuntien ja vesihuoltolaitosten kanssa. Suunnittelutyö palvelee osaltaan maakunnan kehittämistä ja maakuntakaavojen valmistelua. Alueellisen yleissuunnittelun koordinointi ja vetovastuu voi tarvittaessa olla alueellisella ympäristökeskuksella, mutta se voi olla myös riittävät edellytykset omaavalla muulla taholla. Varsinainen suunnittelutyö teetetään yleensä konsultilla. Asiantuntijatyöpanoksen lisäksi ympäristökeskus voi osallistua myös suunnittelukustannuksiin yleensä noin 20-30 % osuudella.

Alueellisissa yleissuunnitelmissa otetaan huomioon myös vesihuoltolaitosten toimintavarmuuden ja kriisivalmiuden tarpeet sekä nykyisin usein myös haja-asutuksen vedenjakelun ja jätevesien käsittelyn kehittämistarpeet. Suunnitelmissa voidaan tarkastella myös kuntien ja vesihuoltolaitosten alueellisia yhteistyömuotoja ja organisaatiomalleja sekä vesihuolto-osuuskuntien yhteistyön lisäämistä, yhdistämistä tai osuuskuntien liittymistä kunnan vesihuoltolaitokseen. Suunnitelmien pohjalta kunnat ovat toteuttaneet alueellisia yhteistyöhankkeita, joihin myös valtio saattaa osallistua.

Maa- ja metsätalousministeriö myöntää vesihuollon kehittämiseen projektirahoitusta, jota voidaan käyttää myös vesihuollon alueellisen yleissuunnitteluun osallistumiseen. Vesihuoltohankkeiden hankesuunnitelmien rahoittamiseen valtio ei osallistu.

Jos suunnittelutyö etenee alueellisen suunnitelman pohjalta ylikunnallisen hankkeen yleissuunnitteluksi tai yleissuunnitelmassa esitettyjen ratkaisumallien hankesuunnitelmaiksi, alueellinen ympäristökeskus välttää puolueettomassa viranomaisroolissaan osallistumista hankesuunnitteluvaiheessa tai lupakäsittelyssä oleviin hankkeisiin.

Ympäristökeskukset ovat joissakin tapauksissa osallistuneet alueellisiin yhteistyöselvityksiin, joilla kehitetään alueellisia vesihuolto-organisaatioita. Osallistuminen katsotaan usein tarpeelliseksi varsinkin selvitysalueen pienten kuntien taholta selvitystyön tasapuolisuuden takaamiseksi. Mahdollisten alueellisten organisaatioiden perustamistyöhön valtio ei kuitenkaan osallistu.

Ympäristökeskuksen alueelle voidaan laatia vesihuollon kehittämisstrategia, kehittämisohjelma tai vastaava strateginen linjausasiakirja. Ympäristökeskuksen omia tarpeita palveleva strategiatyö tehdään virkatyönä. Yleensä olisi kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa, että strategia tehtäisiin yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa, jolloin myös sen laadinnan rahoitus olisi laajapohjaista.

Alueellinen ympäristökeskus voi osallistua tarpeen mukaan esimerkiksi vesihuoltolaitosten varmuusluokituksen tarkistuksiin tai ympäristökeskuksen alueen vesiosuuskuntien tilaa käsitteleviin selvityksiin. Ympäristökeskus voi yhteistyössä kuntien ja muiden tahojen kanssa laatia aluettaan koskevia haja-asutuksen jätevedenkäsittelyn kehittämiseen liittyviä selvityksiä ja edistämissuunnitelmia. Suunnittelun tulee olla alueellista ja tasapuolisesti alueen eri osia kohtelevaa. Kunnat ja laitokset rahoittavat työtä omalta osaltaan esimerkiksi virkatyön muodossa. Yksittäisiä haja-asutusalueiden kiinteistöjä koskevien suunnitelmien laadintaan tai muuhun hanketason vesihuoltoratkaisuja käsittävään yksityiskohtaiseen suunnitteluun valtio ei osallistu.

Pohjavesiselvitykset

Hyvien vedenhankintalähteiden riittävyys on välttämätöntä vesihuollossa. Siksi alueellisen ympäristökeskuksen asiantuntemus on monesti tarpeen pohjavesiselvitysten suunnittelussa ja koordinoinnissa. Ympäristökeskus seuraa vesihuollon kehitystä alueellaan ja esittää tarvittaessa alueen kunnille ja vesihuoltolaitoksille näkemyksensä tarvittavista pohjavesiselvityksistä.

Yhteishankkeina osaksi vesihuollon kehittämismäärärahoista myönnettävän projektirahoituksen turvin toteutettavien selvitysten koordinointi- ja vetovastuu on yleensä alueellisella ympäristökeskuksella. Ne teettävät varsinaiset selvitystyöt usein konsulttityönä. Osalla ympäristökeskuksista on vielä myös omaa henkilöstöä ja kalustoa. Valtion rahoitusosuuden suositeltava taso on noin 30 %, jolloin tuen tarvitsija vastaa pääosasta hankkeen kustannuksista.

Yhteishankkeina toteutettavien selvitysten tarkoituksena on selvittää vedensaantimahdollisuuksia ja edullisia vedenottoaikoja yksityiskohtaisempien selvitysten ja toimenpiteiden jäädessä yhteistyösapuolen vastuulle. Varsinaiset pohjavedenottoa palvelevat pohjavesiselvitykset pitempiaikaisine koepumppauksineen jäävät pääasiassa kuntien ja vesihuoltolaitosten vastuulle. Näihin selvityksiin ne voivat hakea vesihuoltoavustusta.

Pohjavesiselvityksiä tuetaan yhä enemmän myöntämällä niihin vesihuoltoavustusta. Tällöin selvityksen toteutusvastuu on avustuksen hakijalla. Avustettavien pohjavesiselvityskohteiden valinnassa tulee käyttää samoja tukilain periaatteita kuin muussakin vesihuollon tukemisessa. Siten niiden tulee palvella alueellisen yhteistyön aikaansaamista vesihuollossa, vesihuollon turvaamista erityistilanteissa tai vesihuollon aikaansaamista maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla. Esimerkiksi pelkästään taaja-asutuksen lisääntymisen vuoksi kasvanut vedentarve ei

ole riittävä syy valtion osallistumiseksi hankkeeseen.

Pohjavesiselvityksiin myönnettävillä varoilla voidaan tukea myös vedenoton seurantaan liittyviä selvityksiä, joilla selvitetään mm. eri vedenottamoiden vedenoton optimaalisuutta ja mahdollista lisäveden- tai eri ottamoiden yhteiskäyttötarvetta. Lisäksi määrärahoja voidaan käyttää pohjaveden havaintoverkon peruskorjauksiin ja automatisointeihin.

Milloin avustusta, milloin vesihuollon kehittämistä rahaa pohjavesiselvityksiin?

Vesihuoltoavustuksilla tuettavat pohjavesiselvitykset:

- Yhden kunnan tai vesihuoltolaitoksen lisävedenottohankkeet
- Hankkeet, joiden tavoitteet, toteutustapa ja ohjelma ovat selvät
- Hankkeet, joissa kunnan/laitoksen asiantuntemus on riittävä

Vesihuollon kehittämismäärärahoilla yhteishankkeina toteutettavat pohjavesiselvitykset:

- Ylikunnalliset ja laajavaikutteiset hankkeet, joiden toteuttamisessa tarvitaan ympäristökeskuksen asiantuntemusta
- Tutkimussuunnitelmien teko alueille, joiden vesihuoltolaitoksilla ei ole laadintaan tarvittavaa riittävästä asiantuntemusta
- Muutoin merkittävät hankkeet, joissa tarvitaan ympäristökeskuksen asiantuntemusta
- Tutkimussuunnitelmien teko laitoksille, joilla ei ole asiantuntemusta tutkimusohjelman laatimiseen
- Yhdyskuntien vesilähteiden turvaamista palvelevat alustavat pohjavesiselvitykset, joilla edistetään samalla maankäytön suunnittelua

8 Muut tukimahdollisuudet

EU:n aluekehitysohjelmien, maaseutuohjelmien ja Interreg-ohjelmien kautta voidaan ohjelmista riippuen tukea myös vesihuollon kehittämishankkeita tai sellaisia hankkeita, joissa vesihuolto on osa hankekokonaisuutta. Vesihuoltohankkeiden EU-rahoituksessa noudatetaan EU-tukiohjelmien kriteerien lisäksi samoja vesihuollon tukemisen periaatteita kuin edellä on esitetty kansallisen rahoituksen osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) rahoituksella on mahdollista tukea vesihuoltohankkeita, joilla on suuri merkitys elinkeinotoiminnan kehittämisen tai olemassa olevan toiminnan säilymisen kannalta. Rahoituksen ehdot ovat samat kuin työllisyysvaroja koskevat ehdot. Kohteiden saaminen TEM:n rahoituksella toteutettavaksi edellyttää hankkeiden esittämistä kyseisten TE-keskusten työvoimaosastojen hankelistoille.

Kiinteistökohtaisiin vesihuoltotoimenpiteisiin on mahdollista saada työkustannusten osalta kotitalousvähennystä. Jätevedenkäsittelyn parantamiseen voi saada Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) avustusta, mikäli sosiaaliset kriteerit täyttyvät.

Viranomaisten tehtävänä on neuvoa hakijoita tukimahdollisuuksista erilaisissa hankkeissa ja tarpeissa. Tukea on mahdollista hakea eri rahoituslähteistä, mutta normaalisti tukea myönnetään yhdelle hankkeelle vain yhdestä tukijärjestelmästä. Hakija on velvollinen ilmoittamaan tuen myöntäjälle saamas-

taan muusta tuesta, joka otetaan huomioon tuesta ja sen enimmäismäärästä päätettäessä.

9 Oppaan käyttö

Oppaassa on esitetty vesihuollon tukemisen yleiset periaatteet, linjaukset ja kriteerit. Soveltamisessa on lisäksi tarpeen mukaan otettava eri alueilla tarpeelliset kriteerit ja paikalliset olosuhteet huomioon. Oppaassa olevia ohjeita ja kriteerejä käytetään mahdollisuuksien mukaan kaikessa vesihuoltoon liittyvässä tukitoiminnassa. Sekä maa- ja metsätalousministeriön että ympäristöministeriön määrärahojen käyttöä koskevat linjaukset on otettu huomioon oppaassa esitetyissä kriteereissä. Opas julkaistaan myös ympäristöhallinnon [www-sivuilla](http://www.sivuilla).

Oppaan mukainen toiminta ja toiminnan selkeä dokumentointi palvelevat hallinnon toiminnan läpinäkyvyyttä vesihuoltoon liittyvässä valtion ohjaus- ja edistämistoiminnassa.

10 Käytön seuranta ja päivitys

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö seuraavat oppaan käyttöä, sen soveltamista ja oppaan soveltuvuutta jatkossa tulossuunnittelun ja seurannan yhteydessä. Kun havaitaan, että oppaan tiedot ovat vanhentumassa tai tietyt osat eivät ole käytännössä toimivia, opasta päivitetään. Oppaan sisältöä, ajantasaisuutta, käyttökokemuksia ja kehittämistarpeita käsitellään tarpeen mukaan ympäristöhallinnon neuvottelupäivillä tai -tilaisuuksissa. Tuen hakijatahojen palaute oppaasta on tervetullutta.

Laki vesihuollon tukemisesta 30.7.2004/686

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään vesihuollon tukemisesta valtion talousarviossa tätä varten myönnettävillä määrärahoilla. Vesihuoltoavustuksiin sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

Jollei muualla toisin säädetä, tätä lakia sovelletaan myös tuettaessa vesihuoltotoimenpiteitä Euroopan yhteisön rakennerahastoista tai muista Euroopan yhteisön varoista.

2 §

Tuen muodot

Vesihuoltotoimenpidettä voidaan tukea myöntämällä sitä varten avustusta (vesihuoltoavustus) tai toteuttamalla toimenpide valtion työnä.

Toteutettaessa vesihuoltotoimenpide valtion työnä valtio vastaa toimenpiteen toteutuksesta ja osallistuu yhdessä tuensaajan kanssa toimenpiteen kustannuksiin.

3 §

Tuettavat toimenpiteet ja tuensaajat

Vesihuoltotoimenpiteellä tarkoitetaan tässä laissa toimenpidettä, joka palvelee asutuksen tai siihen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vedenhankintaa eli veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtamista ja käsittelyä mukaan lukien käsittelyn yhteydessä syntyvän lietteen käsittely ja hyväksikäyttö.

Tukea voidaan myöntää vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettulle vesihuoltolaitokselle tai muulle vesihuoltoa varten perustetulle yhtymälle tai yhteisölle taikka kuntayhtymälle tai kunnalle vesihuoltotoimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on:

1) alueellisen yhteistyön aikaansaaminen vesihuollossa;

2) vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa;

3) vesihuoltolain 1 §:ssä tarkoitetun vesihuollon aikaansaaminen maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla; tai

4) pinta- tai pohjavesien pilaantumisen ehkäiseminen taikka niiden tilan parantaminen.

Vesihuoltoavustusta voidaan lisäksi myöntää rakennetun kiinteistön omistajalle tai haltijalle siten kuin 6 §:ssä säädetään.

4 §

Tukemisen yleiset edellytykset

Vesihuoltotoimenpiteen tukemisen edellytyksenä on, että:

1) sen toteuttamista on taloudellisista, terveydellisistä, ympäristönsuojelullisista tai muista niihin verrattavista syistä pidettävä tarpeellisena;

2) sitä varten on laadittu suunnitelma, jossa on otettu huomioon kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma ja alueellinen vesihuollon yleissuunnitelma;

3) tuettaessa vedenhankintaa varmistetaan jätevesien käsittelyn riittävyys ja tuettaessa jätevesien poisjohtamista ja käsittelyä myös vedenhankintaan liittyvät näkökohdat otetaan riittävästi huomioon; ja

4) toimenpiteen kustannukset ovat kohtuulliset sillä saavutettaviin hyötyihin verrattuna.

Tuen myöntämisen edellytyksenä on sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, että vesihuollosta perittävillä maksuilla ei kateta niitä kustannuksia, joita varten tukea myönnetään.

Edellytyksenä tuen myöntämiselle on sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, että avustuksen saajalla tai valtion työn vastaanottajalla on toimenpiteen laajuus ja vaativuus huomioon ottaen edellytykset vastata toimenpiteen toteutuksesta ja toteutuksen jälkeisistä velvoitteista.

5 §

Tukipäätös

Tämän lain mukaisen tuen myöntämisestä päättää asianomainen alueellinen ympäristökeskus maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön sille tätä varten myöntämien määrärahojen rajoissa.

Sen lisäksi, mitä valtionavustuslain 11 §:ssä säädetään avustuspäätöksen sisällöstä, on avustuspäätöksessä asetettava tarpeelliset ehdot vesihuoltoavustuksen saajalle toimenpiteen aloittamisesta, toteuttamisesta ja loppuunsaattamisesta.

2 luku

Vesihuoltoavustukset

6 §

Kiinteistön omistajalle tai haltijalle myönnettävä vesihuoltoavustus

Rakennetun kiinteistön omistajalle tai haltijalle vesihuoltoavustusta voidaan myöntää vain, jos 4 §:ssä tukemiselle asetetut yleiset edellytykset täyttyvät ja:

- 1) kiinteistöä käytetään pysyvään asumiseen;
- 2) kiinteistöä käytetään pysyvään asumiseen liittyvään ja siihen vesihuolloltaan rinnastuvaan elinkeinotoimintaan; tai
- 3) kiinteistöllä sijaitsee vesihuolloltaan asumiseen rinnastuva yleinen rakennus.

Vesihuoltoavustusta voidaan myöntää kiinteistön omistajalle tai haltijalle kiinteistön liittämiseksi vesihuoltoverkostoon. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön omistajalle tai haltijalle voidaan vesihuoltoavustusta myöntää vain, jos kiinteistön omistajalle tai haltijalle muutoin aiheutuisi poikkeuksellisen suuret kustannukset kiinteistön vesihuoltolaitteiston rakentamisesta liittämiskohtaan saakka.

Vesihuoltoavustusta voidaan myöntää myös kiinteistön omistajalle tai haltijalle kiinteistön omaa vedenhankintaa tai jätevesien poisjohtamista ja käsittelyä varten, jos kiinteistön liittämiseksi vesihuoltolaitoksen tai kiinteistöjen yhteiseen verkostoon ei kiinteistön sijainnin vuoksi ole edellytyksiä.

7 §

Hyväksyttävät kustannukset myönnettäessä vesihuoltoavustusta

Sellaisia toimenpiteen kustannuksia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat vesihuoltotoimenpiteiden suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä niitä palvelevista selvityksistä aiheutuneet kustannukset. Hyväksyttävänä kustannuksina ei kuitenkaan pidetä vesihuoltolaitteistojen ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

Sellaisia 1 momentissa tarkoitettuihin vesihuoltotoimenpiteiden toteuttamiseen sisältyviä laitteita ja rakennelmia, joita varten vesihuoltoavustusta voidaan myöntää, ovat vesihuoltolaitoksen verkostot ja muut vesihuoltolaitteistot sekä yksittäisen kiinteistön tai usean kiinteistön yhteisessä toimenpiteessä tarpeelliset vesihuoltolaitteistot lukuun ottamatta rakennuksen sisäpuolisia vesijohtoja ja viemäreitä.

8 §**Vesihuoltoavustuksen osuus toimenpiteen kustannuksista**

Määriteltäessä vesihuoltoavustuksen osuutta toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista on otettava huomioon toimenpiteen yleiset hyödyt terveyden, turvallisuuden ja vesien-suojelun kannalta sekä toimenpiteen vaikutus vesihuollosta perittäviin maksuihin tai kiinteistölle aiheutuviin muihin kustannuksiin.

Vesihuoltoavustuksen osuus voi olla enintään 30 prosenttia toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista. Vesihuoltoavustuksen osuus voi erityisestä syystä kuitenkin olla enintään 50 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

Vesihuoltoavustuksen ja toimenpiteelle myönnettävän muun valtion tuen yhteismäärä ei saa ylittää 75 prosenttia toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista.

Euroopan yhteisön rakennerahastoista tai muista yhteisön varoista myönnettävän avustuksen osuus hyväksyttävistä kustannuksista määräytyy sen perusteella, mitä siitä erikseen säädetään.

9 §**Avustushakemus**

Vesihuoltoavustusten hakemisesta ilmoittaa asianomainen alueellinen ympäristökeskus.

Avustushakemus on toimitettava alueelliselle ympäristökeskukselle ennen kuin tuettavan toimenpiteen toteuttaminen aloitetaan.

Hakemukseen on liitettävä toimenpidettä varten laadittu suunnitelma kustannusarvioineen, rahoitusuunnitelmineen ja toteuttamisaikatauluineen sekä tarpeelliset selvitykset tuen myöntämisen edellytysten arvioimiseksi.

Alueellisen ympäristökeskuksen on tarvittaessa pyydettävä asianomaisen kunnan lausunto toimenpiteestä.

10 §**Vesihuoltoavustuksen maksaminen**

Vesihuoltoavustus voidaan maksaa avustuksen saajalle yhdellä kertaa sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävällä tavalla suoritettu ja kustannukset erääntyneet. Jos vesihuoltoavustuksen myöntänyt viranomainen katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi, avustus voidaan myös maksaa työn edistymisen ja kustannusten ajoittumisen mukaan enintään kolmessa erässä. Viimeinen erä, jonka tulee olla vähintään 20 prosenttia myönnetystä määrästä, maksetaan sen jälkeen, kun työ on hyväksyttävästi loppuun saatettu siten, että se täyttää sille avustuspäätöksessä asetetut ehdot, ja tilitys on tarkastettu.

3 luku**Valtion työt****11 §****Hyväksyttävät kustannukset toteutettaessa toimenpide valtion työnä**

Sellaisia valtion työnä toteutettavan toimenpiteen kustannuksia, joita varten tukea voidaan myöntää, ovat työ- ja materiaalikustannukset sekä säädöksiin tai lupiin perustuvista velvoitteista toimenpiteen toteuttamisvaiheen aikana aiheutuvat kustannukset.

12 §**Tuen osuus toimenpiteen kustannuksista toteutettaessa toimenpide valtion työnä**

Määriteltäessä tuen osuutta toimenpiteen hyväksyttävistä kustannuksista on otettava huomioon toimenpiteen yleiset hyödyt terveyden, turvallisuuden ja vesien-suojelun kannalta sekä toimenpiteen vaikutus vesihuollosta perittäviin maksuihin.

Toteutettaessa toimenpide valtion työnä voi tuen osuus olla enintään 50 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Tuen osuus voi erityisestä syystä kuitenkin

olla enintään 75 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista.

Euroopan yhteisön rakennerahastoista tai muista yhteisön varoista myönnettävän tuen osuus hyväksyttävistä kustannuksista määräytyy sen perusteella, mitä siitä erikseen säädetään.

13 §

Sopimus valtion työstä

Ennen valtion työn aloittamista on valtion ja tuensaajan kesken tehtävä sopimus toimenpiteen toteuttamisesta ja työn luovuttamisesta tuensaajalle.

Sopimuksen tekee valtion puolesta alueellinen ympäristökeskus. Valtion tuen ollessa yli 2 000 000 euroa alueellisen ympäristökeskuksen on kuitenkin saatava asianomaiselta ministeriöltä oikeutus sopimuksen tekemiseen.

Sopimuksessa on määriteltävä sopijapuolten tehtävät ja vastuut hankkeen toteuttamisessa, työn luovuttamisessa noudatettava menettely sekä ne ehdot, joita luovutuksen jälkeen tulee noudattaa.

4 luku

Erinäiset säännökset ja voimaantulo

14 §

Tietojärjestelmä

Alueellinen ympäristökeskus tallentaa tarvittavat tiedot avustushakemuksista, tehdyistä tukipäätöksistä ja sopimuksista sekä tuettavien toimenpiteiden toteutumisesta ympäristöhallinnossa ylläpidettävään tietojärjestelmään.

15 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuettavista toimenpiteistä, tukipäätöksen ehdoista ja valtion työs-

tä tehtävään sopimukseen sisällytettävistä seikoista.

16 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Tällä lailla kumotaan yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta 18 päivänä tammikuuta 1980 annettu laki (56/1980) sekä valtion vesihuoltotöistä 12 päivänä joulukuuta 1985 annettu valtioneuvoston päätös (976/1985) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Valtion tuella toteutetun vesihuoltohankkeen luovuttamisesta toiselle vesihuoltolaitokselle

Vesihuoltolaitosten yhdistyessä niiden kesken luovutettavaan omaisuuteen sisältyy usein myös valtion tukemia vesijohtoja ja viemäreitä tai muita rakenteita. Tällöin alkuperäisen tuensaajan on hankittava luovutukselle tuenmyöntäjän suostumus, jos asianomaiset tukisäädökset taikka tukipäätökset tai -sopimukset sitä edellyttävät. Tuen myöntäneen alueellisen ympäristökeskuksen tai muun toimivaltaisen viranomaisen asiana on päättää mahdollisesta tuen takaisinperinnästä.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää vesihuoltolaitoskentässä tapahtuvia yhdistymisiä toivottavana kehityksenä. Ministeriön käsityksen mukaan lähtökohtana luovutus-tilanteissa tulisikin olla luovutuksen hyväksyminen ilman tuen takaisinperintää, jos tuensaajaa mahdollisesti vielä sitovat tuen ehdot siirtyvät luovutuksen yhteydessä uudelle omistajalle. Luovutuksesta johtuva tuen takaisinperintä olisi erittäin poikkeuksellinen toimi, joka voi kuitenkin tulla harkittavaksi erityisistä syistä.

Yleistä

Suomen vesihuoltolaitoskentässä tapahtuu vuosittain lukuisia omistussuhteiden muutoksia. Nämä ovat seurausta kuntaliitoksista, seudullisten ja alueellisten vesihuoltolaitosten perustamisesta sekä vesiosuuskuntien yhdistymisistä tai niiden toiminnan lakkaamisesta niiden sulautuessa osaksi toista vesihuoltolaitosta. Vesihuoltolaitosten omistussuhteiden muutostilanteissa luovutetaan yleensä myös omaisuutta, jota valtio on investointivaiheessa tukenut. Tässä muistiossa tarkastellaan, miten aiemmin myönnetty valtion tuki on otettava huomioon luovutettaessa vesihuoltolaitoksen omaisuutta uudelle omistajalle.

Vesihuoltolaitosten määrä on Suomessa asukasmäärään suhteutettuna hyvin suuri, yli

1500 laitosta. Vesihuoltolaitosten lukumäärän väheneminen ja kehitys kohti nykyistä suurempia laitosyksiköitä on monesta syystä tarpeen. Keskeiset syyt liittyvät toiminnalle asetettaviin kiristyviin vaatimuksiin, tuottavuuden parantamiseen ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen. Maa- ja metsätalousministeriön strategisten linjausten mukaisesti ministeriö pyrkii osaltaan edistämään laitosten yhdistymiskehitystä luomalla sille edellytyksiä mm. tukemalla seudullisia ja alueellisia vesihuoltoratkaisuja. Laitosten yhdistymiskehityksestä huolimatta Suomen vesihuolto säilyy kuitenkin myös tulevaisuudessa monimuotoisena, sillä erityisesti harvaan asutuilla alueilla on jatkossakin tarvetta myös pienille vesihuoltolaitoksille.

Vesihuollon tukilaisa ei ole asetettu erityistä estettä tai rajoitusta sille, että valtion tuella toteutettu hanke luovutetaan toiselle vesihuoltolaitokselle. Valtion avustamien vesihuoltohankkeiden luovutuksen yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon myös muualla lainsäädännössä asetetut ehdot, joiden täyttämättä jättäminen voi synnyttää perusteen valtioneuvoston takaisinperimiseen. Luovuttamista rajoittavia tai estäviä ehtoja voi sisältyä ja voi olla tarpeen sisällyttää myös avustuspäätökseen tai valtion vesihuolto-työtä koskevaan sopimukseen. Säädösten ja tukipäätösten ehtojen tarkoituksena on tältä osin varmistaa, että hanke säilyy alkuperäisessä käytössä mahdollisesta myöhemmästä luovuttamisesta huolimatta ja että asetetut velvoitteet siirtyvät luovutuksen myötä uudelle omistajalle.

Vesihuollon tukemista koskevat säännökset luovutustilanteissa

Vesihuollon tukilaisa (laki vesihuollon tukemisesta 686/2004) säädetään vesihuollon

tukemisesta valtion talousarviossa tätä varten myönnettävistä määrärahoista. Tukea voidaan myöntää vesihuoltoavustuksena taikka toteuttamalla vesihuoltotoimenpide valtion työnä. Jos vesihuolto tuetaan muista kuin valtion talousarviossa osoitettavista erillis-määrärahoista (esimerkiksi EU:n rakennerahastovarot tai työllisyysperusteiset kansalliset varat), vesihuollon tukilakia sovelletaan siltä osin, kuin kyseistä rahoituslähdeä koskevista säännöksistä ei muuta johdu.

Vesihuoltoavustuksena myönnettävään tukeen sovelletaan lisäksi valtionavustuslakia (688/2001). Sovellettavaksi tulevat valtionavustuslain säännökset muun muassa avustuksen maksamisesta, käytöstä ja takaisinperinnästä sekä avustetun hankkeen edelleen luovuttamisesta.

Vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen korkotukilainojen säädösperustana on laki luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista (1015/1977). Lain 5 §:n mukaisesti korkotukilainojen yleiset ehdot vahvistaa asianomainen ministeriö. Maa- ja metsätalousministeriö on vahvistanut yleiset ehdot päätöksellään 273/1990. Päätöksen 14 §:n mukaisesti luottolaitos voi hakemuksesta hyväksyä korkotukilainan siirtämisen toisen kunnan tai vesihuolto varten perustetun yhteisön tai yhtymän nimiin ja vastattavaksi sekä vapauttaa aikaisemman velallisen vastuusta hankittuaan asiasta korkotukilainan hyväksyvän viranomaisen lausunnon.

Eri tukimuotoihin ja rahoituslähteisiin liittyviä erityiskysymyksiä

Valtion vesihuoltotyöt

Vesihuollon tukilaissa ei ole säännöksiä siitä, millä ehdoin valtion vesihuoltotyönä (valtion talousarvion momentti 30.50.77) toteutettu vesihuoltohanke voidaan luovuttaa toiselle. Valtion vesihuoltotyön edelleen luovuttamisen ehdoista ei ole säännöksiä myöskään

muussa laissa. Valtion vesihuoltotyötä koskevassa sopimuksessa on tämän vuoksi tarpeen mukaan varmistettava, että hanketta ja siihen kytkettyjen muiden töiden loppuunsaattamista koskevat sekä muut säädöksissä ja tukipäätöksessä asetetut velvoitteet siirtyvät hankkeen luovutuksen yhteydessä uudelle omistajalle.

Vesihuoltoavustukset

Vesihuoltoavustuksella (valtion talousarvion momentti 30.50.31) toteutetun hankkeen luovutukseen sovelletaan valtionavustuslain yleisiä säännöksiä. Omaisuuden luovuttamisesta säädetään valtionavustuslain 13 §:ssä. Jos omaisuuden käyttötarkoitus on avustus päätöksessä määritelty, omaisuuden omistustai hallinto-oikeutta ei saa ilman avustuksen myöntäjän suostumusta luovuttaa omaisuuden käyttöaikana toiselle. Käyttöaika määrätään avustus päätöksessä ja saa olla enintään kymmenen vuotta siitä, kun avustus on kokonaan maksettu. Kiinteän omaisuuden ja rakennusten käyttöajasta on säädetty erikseen.

Omaisuuden luovuttaminen ennen valtionavustuslaissa säädetyn käyttöajan päättymistä voi olla peruste avustuksen takaisinperinnälle (22.1 §:n 4 kohta). Vesihuoltoavustuksen takaisinperintä olisi siten mahdollista siitä huolimatta, että esimerkiksi alueellisen ympäristökeskuksen tekemässä avustuksen myöntöpäätöksessä ei olisi takaisinperinnästä mainintaa. Valtionapuviranomainen päättää takaisinperinnästä yksittäistapauksessa harkintansa mukaan. Vesihuoltoavustuksen takaisinperintä olisi kuitenkin erittäin poikkeuksellista. Se saattaisi tulla kyseeseen lähinnä tapauksissa, joissa luovutuksen saaja ei täyttäisi vesihuollon tukilain 3 §:n mukaisia tuensaajalle asetettuja tukikelpoisuuden edellytyksiä.

Muista edellytyksistä, joita uuden tuensaajan tulee täyttää, voidaan mainita tukilain 4.3 §, jonka mukaan tuen saajalla on oltava edellytykset vastata toimenpiteen toteutuksesta

ja toteutuksen jälkeisistä velvoitteista. Luovutuksen saajan avustuskelpoisuutta harkittaessa on toisaalta huomattava, että tukilain 3.2 §:n mukaan tukea voidaan myöntää siitä riippumatta, missä oikeudellisessa muodossa (esim. osakeyhtiö) vesihuoltotoimintaa harjoitetaan. Harkinnassa on otettava huomioon myös vesihuollon tukilain 4.2 §:ään sisältyvä edellytys, jonka mukaan vesihuollosta perittävillä maksuilla ei saa kattaa niitä kustannuksia, joita varten tuki on myönnetty.

Korkotukilainat

Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (valtion talousarvion momentti 30.50.30) on väistymässä oleva tukimuoto. Vuodesta 2002 alkaen ei talousarviossa enää ole myönnetty valtuutta uusien korkotukilainojen hyväksymiseen. Korkotuki myönnetään luottolaitokselle, ja luottolaitos voi hyväksyä korkotukilainan siirtämisen toiselle lainansaajalle hankittuaan asiasta korkotukilainan hyväksyvän viranomaisen lausunnon. Luottolaitokset ilmoittavat siirroista korkohyvitysten maksamisesta huolehtivalle Valtiokonttorille.

Muut rahoituslähteet

EU:n tuella, työllisyysvaroin tms. varoin tuettujen hankkeiden kohdalla noudatetaan kyseisiä määrärahoja koskevia yleisiä ja ao. hankepäätöksiin sisältyviä ehtoja, joissa on voitu tuen takaisinperinnän uhalla rajoittaa hankkeen edelleen luovutuksia. Takaisinperintää koskevista kysymyksistä antaa tarkempia tietoja hankkeen tukemisesta päättänyt viranomainen.

Yhteenveto

Valtionavustuksen tai muun tuen mahdollisesta takaisinperinnästä päättää aina tuen myöntänyt viranomainen. Valtion tuella toteutetun vesihuoltohankkeen luovuttaminen toiselle vesihuoltolaitokselle tulisi sallia ilman

takaisinperintää, jos luovuttamista on pidettävä vesihuollon toimivuuden, vesihuollon rakenteellisen kehityksen tai muun tällaisen tavoitteen vuoksi tarkoituksenmukaisena. Luovutuksen yhteydessä on kuitenkin varmistettava, että säädöksissä ja mahdollisesti tukipäätöksissä tuensaajalle asetetut ehdot täyttyvät myös luovutuksen saajan kohdalla ja että hankkeeseen ja siihen kytkettyjen muiden töiden loppuunsaattamiseen liittyvät sekä muut säädöksissä ja tukipäätöksessä asetetut velvoitteet siirtyvät luovutettavan hankkeen mukana uudelle omistajalle. Luovutusasiakirjoissa on syytä yksilöidä sellainen luovutukseen sisältyvä omaisuus, johon liittyy edellä tarkoitettuja ehtoja tai velvoitteita.

KUVAILEHTI

<i>Julkaisija</i>	Maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö	<i>Julkaisu-aika</i> Tammikuu 2009		
<i>Tekijä(t)</i>	Lounais-Suomen ympäristökeskus: Osmo Purhonen, Jyrki Lammila			
<i>Julkaisun nimi</i>	Vesihuollon tukeminen (Understöd för vattentjänster)			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Ympäristöopas			
<i>Julkaisun teema</i>				
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>				
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Vesihuollon tukemisen oppaassa on käsitelty vesihuoltoavustuksia ja valtion vesihuoltotöitä sekä niiden lisäksi myös muitakin valtion edistämistoimia vesihuollon kehittämiseksi. Erityisesti on paneuduttu tukemisen tavoitteisiin ja perusteisiin, hankkeiden tukikelpoisuuden rajauksiin sekä tuen myöntämisen kriteereihin ja tukikohteiden priorisointiin. Opas noudattaa rakenteeltaan pääpiirteittäin lakia vesihuollon tukemisesta (686/2004, vesihuollon tukilaki, VHTL).</p> <p>Oppaassa kiinnitetään huomiota vesihuollon kehittämisen ja maankäytön suunnittelun väliseen yhteyteen. Valtion tuella toteutettavien vesihuoltoratkaisujen tulee tukea suunnitelmallista maankäyttöä kestäväällä tavalla eivätkä ne saa edistää yhdyskuntarakenteen hajautumista.</p> <p>Tukitoiminnan tarkoitus on vesihuollon palvelujen parantaminen erityisesti siellä, missä paikalliset voimavarat eivät riitä tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteena ovat toiminnallisesti, taloudellisesti ja ympäristön kannalta kestävä vesihuollon ratkaisut. Vaikka vesihuollon tukeminen kohdistuu merkittävältä osin haja-asutuksen vesihuolto-ongelmien ratkaisemiseen, opas kannustaa vesihuoltolaitosten koon kasvattamiseen ja suurempiin laitosyksiköihin.</p> <p>Oppaan tarkoituksena on yhtenäistää vesihuollon tukemisen perusteita, lisätä läpinäkyvyyttä, sekä varmistaa tuen hyvä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Oppaan tarkoituksena on myös edistää tuen hakijoiden yhdenvertaista kohtelua.</p>			
<i>Asiasanat</i>	Vesihuolto, vesihuoltoavustus, valtion vesihuoltotyö, pohjavesiselvitys, alueellinen vesihuoltosuunnitelma			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Maa- ja metsätalousministeriö			
	ISBN (nid.) 978-952-11-3320-6		ISBN (PDF) 978-952-11-3321-3	
	ISSN (pain.) 1238-8602		ISSN (verkkoj.) 1796-167X	
	<i>Sivuja</i> 47	<i>Kieli</i> suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> julkinen	<i>Hinta (sis.alv 8 %)</i> -
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>	Maa- ja metsätalousministeriö, PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO, puh. (09) 160 01, Ympäristöministeriö, PL 35, 00023 VALTIONEUVOSTO, puh. 020 610 100 (vaihde), Lounais-Suomen ympäristökeskus, PL 47, 20801 TURKU, puh. 020 610 102 (vaihde)			
<i>Julkaisun kustantaja</i>	Maa- ja metsätalousministeriö			
<i>Painopaikka ja -aika</i>	Edita Prima Oy, Helsinki 2009			

PRESENTATIONSBLAD

<i>Utgivare</i>	Jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet	<i>Datum</i> Januari 2009		
<i>Författare</i>	Sydvästra Finlands miljöcentral: Osmo Purhonen, Jyrki Lammila			
<i>Publikationens titel</i>	Vesihuollon tukeminen (Understöd för vattentjänster)			
<i>Publikationsserie och nummer</i>	Miljöhandledning			
<i>Publikationens tema</i>				
<i>Publikationens delar/ andra publikationer inom samma projekt</i>				
<i>Sammandrag</i>	<p>I handledningen för stöd för vattentjänster har behandlats vattentjänstunderstöd och statens vattentjänstarbeten samt dessutom även andra av statens åtgärder för att främja en utveckling av vattentjänsterna. I synnerhet har man satt sig in i målen och grunderna för att stödja dem, avgränsningarna för projektens understödsberättigande samt kriterierna för att bevilja bidrag och prioriteringen av stödbjekten. Handledningen följer till sin uppbyggnad i huvuddrag lagen om stöd för vattentjänster (686/2004, lag om stödjande av vatten- och avloppsåtgärder).</p> <p>I handboken fästs uppmärksamhet på förbindelsen mellan utvecklandet av vattentjänster och planeringen av markanvändningen. De lösningar för vattentjänsterna som genomförs med bidrag av staten skall stödja en planmässig markanvändning på ett hållbart sätt och de får ej heller främja en splittring av samhällsstrukturen.</p> <p>Syftet med stödverksamheten är att förbättra servicen inom vattentjänsterna särskilt där de lokala resurserna inte räcker till för att uppnå målen. Målet är lösningar för vattentjänsterna som är hållbara med hänsyn till funktion, ekonomi och miljö. Fastän stödjandet av vattentjänster till en betydande del hänför sig till att lösa vattentjänstproblem på glesbygden, uppmuntrar handboken till att öka vattentjänstverkens storlek och till större anläggningenheter.</p> <p>Syftet med handboken är att förenhetliga grunderna för stödjande av vattentjänster, att öka transparensen samt att försäkra en god samhällelig effektverkan för stödet. Syftet med handboken är också att främja ett neutralt bemötande av de bidragsökande.</p>			
<i>Nyckelord</i>	Vattentjänster, vatten- och avloppsåtgärder, vattentjänstunderstöd, statens vattentjänstarbete, grundvattenutredning, regional vattentjänstplan			
<i>Finansiär/ uppdragsgivare</i>	Jord- och skogsbruksministeriet			
	ISBN (hft.) 978-952-11-3320-6	ISBN (PDF) 978-952-11-3321-3		
	ISSN (print) 1238-8602	ISSN (online) 1796-167X		
	<i>Sidantal</i> 47	<i>Språk</i> nska	<i>Offentlighet</i> offentlig	<i>Pris (inneh. moms 8 %)</i> -
<i>Beställningar/ distribution</i>	Jord- och skogsbruksministeriet , PB 30, 00023 STATSRÅDET, tfn. (09) 160 01 Miljöministeriet, PB 35, 00023 STATSRÅDET, tfn. 020 610 100 (växel), Sydvästra Finlands miljöcentral, PB 47, 20801 ÅBO, tfn. 020 610 102 (växel)			
<i>Förläggare</i>	Jord- och skogsbruksministeriet			
<i>Tryckeri/tryckningsort och -år</i>	Edita Prima Oy, Helsingfors 2009			

DOCUMENTATION PAGE

<i>Publisher</i>	Ministry of Agriculture and Forestry		<i>Date</i> January 2009	
<i>Author(s)</i>	Southwest Finlands Regional Environment Centre: Osmo Purhonen, Jyrki Lammila			
<i>Title of publication</i>	Vesihuollon tukeminen (Supporting the water supply and sanitation)			
<i>Publication series and number</i>	Environment Guide			
<i>Theme of publication</i>				
<i>Parts of publication/ other project publications</i>				
<i>Abstract</i>	<p>The guide for supporting water supply and sanitation deals with the support to water supply and sanitation (WSS) systems, state's WSS works and other state- nanced measures to sponsor the development of the WSS services. The aims and basis of support have been assessed, and the restrictions and criteria for being awarded support and the prioritisation of the projects have been reviewed. The guide complies in the main with the Act on Support for Water Supply and Sanitation (686/2004, vesihuollon tukilaki, VHTL).</p> <p>The guide pays special attention to the connection between the development of WSS and land use. State-sponsored water supply and sanitation solutions must support planned land use in a sustainable way, and they must not promote the spreading out of the land use structure.</p> <p>The purpose of the support activities is to improve the water supply and sanitation services particularly in places where local resources are not suf- cient to reach the satisfactory standard. The aim is to create water supply and sanitation solutions that are functional, cost-effective and environmentally sustainable. Even though the support is largely targeted towards solving the water supply and sanitation problems in remote areas, the guide also steers operators towards larger WSS plants and bigger operational units.</p> <p>The aim of the guide is to standardise the basis for supporting water supply and sanitation development, increase transparency and ensure the social impact of the support. The guide is also intended to promote equal treatment of the applicants for the support.</p>			
<i>Keywords</i>	Water supply, water supply support, state water supply work, ground water study, regional water supply plan			
<i>Financier/ commissionere</i>	Ministry of Agriculture and Forestry			
	ISBN (pbk.) 978-952-11-3320-6		ISBN (PDF) 978-952-11-3321-3	
	ISSN (print) 1238-8602		ISSN (online) 1796-167X	
	<i>No. of pages</i> 47	<i>Language</i> Finnish	<i>Restrictions</i>	<i>Price (incl. tax 8 %)</i> -
<i>For sale at/ distributor</i>	Ministry of Agriculture and Forestry PO Box 30, FI-00023 GOVERNMENT tel. +358 9 160 01 Ministry the Environment, P. Box 35, FI-00023 GOVERNMENT tel. +358 20 610 100, Southwest Finland Regional Environment Centrre, P. Box 47, FI-20801 TURKU, tel. +358 20 610 102			
<i>Financier of publication</i>	Ministry of Agriculture and Forestry			
<i>Printing place and year</i>	Edita Prima Oy, Helsinki 2009			

